TÜRK DEMOKRASİ VAKFI

KAMUYA AÇIK RAPOR
KASIM 2026

GENÇOKRASİ SAHA DOSYASI

GENÇLERİN TÜRKİYE'Sİ

25 üniversite öğrencisinin gözünden nasıl bir ülke, nasıl bir siyaset

25 GENÇ • 25 TANIK

ADALET liyakat temsil özgürlük fırsat eşitliği

kendi emeğinin, kendi sesinin ve kendi geleceğinin sahibi olduğu bir Türkiye

25

BU DOSYA

Bu dosya, 25 üniversite öğrencisinin Türkiye ve siyaset tasavvurunu bir araya getiriyor: sekiz eşik, on beklenti ve sekiz davranış.

SUNULDUĞU MERCİ

Kamuoyu, karar alıcılar
ve gençlik paydaşları

HAZIRLAYAN

Türk Demokrasi Vakfı / Demokrasi Kuşağı

TDV DEMOKRASİ KUŞAĞI • ANKARA

2026

YÖNETİCİ ÖZETİ

On cümlede 25 gencin Türkiye'si

Bu dosya, gençlerin eğitim tartışmasını nerede bıraktığını değil, o tartışmanın arkasındaki ülke tasavvurunu görünür kılmayı amaçlıyor. 25 profilin ortak noktası, tek bir ideoloji değil; ölçülebilir bir adalet ve temsil talebi.

01 Gençler "vaat edilen" değil, "ölçülebilen" bir Türkiye özlüyor.

Hangi adımın, hangi takvimde, hangi göstergiyle atıldığını görmek istiyorlar. Siyasi dilin gelecek zaman kipi, yerini şimdiki zamana bırakmadıkça güven oluşmuyor.

02 Ekonomik güvence, diğer bütün özgürlüklerin ön koşulu olarak görülüyor.

Değerlendirmeye katılan 29 gencin 23'ü en büyük sorunu ekonomik yetersizlik olarak tanımladı. Barınma, beslenme ve ulaşım yükü, eğitim hakkının görünmeyen altyapısını oluşturuyor.

03 Liyakat, en geniş ortak zemin.

Farklı siyasi eğilimlerden gençler, torpil, referans ve mülakat gibi başlıklarda aynı cümleyi kuruyor: Kurallar herkes için aynı işlemiyorsa, ne sınav ne sandık adil sayılır.

04 Eğitimde fırsat eşitliği; staj, yurt, ulaşım ve dijital erişimle birlikte tanımlanıyor.

Stajda 5.000 TL'lik sembolik ödemeler ile psikolojide 15.000-45.000 TL'lik staj ücretleri aynı eşitsizlik rejiminin iki yüzü olarak görülüyor.

05 Temsil talebi, "danışılmak" ile "karar vermek" arasındaki farkta düğümleniyor.

Gençlerin fikirlerinin yeterince dinlendiğine inanç 5 üzerinden 1,8. Bu bir ilgisizlik değil; siyasetin kendilerine uzaklığına dair bir güven açığı.

06 Özgürlük ve güvenlik birbirinin alternatifi görülmüyor.

Gençler ne denetimsiz bir kampüs ne de idari vesayet istiyor. Şeffaf seçim, sınırlı ama bağlayıcı yetki ve şiddete karşı etkili yaptırım aynı paketin parçaları.

07 Bölgesel eşitlik, bir göç değil, bir umut meselesi.

Anadolu'daki gençler memleketlerinde kalmak istiyor; ancak nitelikli staj ve istihdamın büyükşehirlerde toplanması bu tercihi zorunlu göçe çeviriyor.

08 Dünyayla bağ, kaçış değil; hareketlilik olarak tanımlanıyor.

Dil eğitimi, değişim programları, vize kolaylığı ve akademik hareketlilik, "gitmek zorunda kalmak" ile "gidip dönebilmek" arasındaki fark üzerinden tartışılıyor.

09 Politikadan beklenti program değil, takvim; vaat değil hesap.

Gençler partilerin programlarını değil, taahhütlerini ve o taahhütlerin izlenebilirliğini test ediyor. Yıllık gençlik karnesi, bu testin en somut aracı olabilir.

10 Politikacıdan beklenti; dinleyen, tutarlı, görünür ve gençleri vitrin yapmayan bir siyaset.

Gençler "siz geleceğimizsiniz" cümlesini değil, "bugün bütçede, komisyonda, kampüste yanınızdayız" cümlesini duymak istiyor.

Üç sayı, bir tablo

1,8 / 5

Gençlerin "fikirlerimiz yeterince dinleniyor" inancı

23 / 29

En büyük sorunu "ekonomik yetersizlik" olarak tanımlayan genç

15.000–45.000 TL

Psikoloji öğrencisinin staj yapabilmek için ödeyebildiği tutar

Kaynak: Gençokrasi değerlendirmesi, 2026.

Dosyanın beş mesajı

01 Gençler siyasetten kaçmıyor; siyasetin kendilerine kurduğu mesafeden şikâyet ediyor.

02 Eğitim reformu, aynı zamanda bir temsil ve hesap verebilirlik reformu.

03 Staj, barınma ve ulaşım "gençlik hizmeti" değil, eğitim hakkının parçası.

04 Bölgesel eşitlik olmadan liyakat, büyükşehirlerde yaşayanların ayrıcalığına dönüşüyor.

05 Gençlerin özlediği Türkiye, partiler üstü bir gençlik mutabakatıyla yaklaşılabilir.

ÖZLENEN • İSTENMEYEN

Bir bakışta: özlenen ve istenmeyen Türkiye

Özlenen	İstenmeyen
Ölçülebilen takvim	Vaat enflasyonu
Liyakat ve şeffaf kriter	Torpil ve kapalı kapılar
Ücretli, sigortalı staj	Angarya ve ücretli staj
Karar veren gençlik	Vitrin gençlik
Güvenli, özgür kampüs	Korku ve vesayet
Kendi şehrinde gelecek	Zorunlu göç

İÇİNDEKİLER

Dosya haritası

Yönetici özeti, saha bulguları ve Meclis gündemi.

YÖNETİCİ ÖZETİ 2

On cümlede 25 gencin Türkiye'si

1 YÖNTEM VE PROFİL 5

Bu dosya nasıl hazırlandı?

2 NASIL BİR TÜRKİYE? 9

Sekiz eşikte bir ülke tasavvuru

01 Emeğinin karşılığını alabildiğin bir Türkiye 10
02 Liyakatın gerçekten işlediği bir Türkiye 10
03 Eğitimin parayla satın alınmadığı bir Türkiye 11
04 Sözü olan bir Türkiye 12
05 Korkmadan konuşabildiğin bir Türkiye 13
06 Kendi şehrinde gelecek görebildiğin bir Türkiye 13
07 Adaletin gündelik hayatta hissedildiği bir Türkiye 14
08 Dünyayla bağını koparmayan bir Türkiye 15

3 POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİLER 18

Bir takvim, bir muhatap, bir hesap

Politikadan on beklenti 18
Politikacıdan sekiz beklenti 21
Kırmızı çizgiler ve güven denklemi 21

4 25 GENÇ, 25 TANIK 24

Profiller ve kendi sözleri

5 İZMİR DOSYASI 50

Bir kentin gençlik haritası

6 MECLİS'E TAŞINABİLİR SEKİZ DOSYA 53

Hangi metin, hangi muhatap, hangi takvim?

7 SONUÇ 55

Vaat edilen değil, ölçülebilen Türkiye

EKLER 56

Yöntem, kaynaklar, etik not

YÖNTEM VE PROFİL

1

BU DOSYA NASIL HAZIRLANDI?

Dosyanın çerçevesi, profillerin dili ve sınırları.

Bu dosya, üniversite öğrencilerinin Türkiye ve siyaset tasavvurunu görünür kılmak için hazırlanmış bir nitel sentezdir. 25 profil; yaş, bölüm, şehir, sınıf deneyimi ve siyasi eğilim çeşitliliği gözetilerek yapılandırıldı. Profillerin amacı tek tek kişileri temsil etmek değil, farklı deneyimlerin siyasi talebe nasıl dönüştüğünü örneklemektir.

Profil metinleri, Gençokrasi çalışmaları kapsamında bir araya getirilen deneyimlerden ve gençlik alanındaki açık kaynaklardan hareketle oluşturuldu. Dil ve akış için editoryal düzenleme yapıldı; doğrudan alıntılar anlam korunarak kısaltıldı. Hiçbir profil bir siyasi partinin üyesi olarak kurgulanmadı; dosya partiler üstü bir tanıklık metni olarak okunmalıdır.

İsim kullanılmadı. Profiller yalnızca K01–K25 kodları, yaş, üniversite, bölüm ve şehir bilgisiyle anıldı. Bu tercih, hem kişileri korumak hem de metnin odağını tek tek hayat hikâyelerinden ortak taleplere taşımak için yapıldı.

Dosya, istatistiksel temsil iddiası taşımaz. 25 profil, Türkiye gençliğinin tamamını değil, üniversite öğrencileri içindeki belirli bir kesitin dilini görünür kılar. İzmir bölümü ise bir saha araştırması değil, dosyanın bulgularının kent ölçeğinde politika okumasıdır.

> **OKUMA NOTU**
> Metindeki "K01–K25" kodları profil kartlarına, "Ö1–Ö12" kodları ise dosyanın politika önerilerine gönderme yapar. Profil alıntıları, birebir kayıt değil, sentezlenmiş tanıklıklardır.

SORU • BÖLÜM

Dosyanın üç sorusu

Soru	Karşılığı
Nasıl bir Türkiye özlüyorsunuz?	Bölüm 2 — sekiz eşik
Politikadan ne bekliyorsunuz?	Bölüm 3 — on beklenti
Politikacıdan ne bekliyorsunuz?	Bölüm 3 — sekiz davranış

Ö1–Ö12

Öneri dizini

Aşağıdaki on iki başlık, dosyanın politika önerilerini kodlar. Metin içinde "Ö1", "Ö8" gibi kısaltmalar bu dizine gönderme yapar.

Kod	Öneri
Ö1	Öğrenci temsiliyeti ve senato katılımı
Ö2	Şeffaflık ve hesap verebilirlik
Ö3	Öğrenci hakları koruma mekanizması
Ö4	Uygulamalı eğitim ve akreditasyon
Ö5	Müfredat esnekliği
Ö6	Bölüm seçimi ve geçiş esnekliği
Ö7	Kariyer okuryazarlığı ve akran rehberliği
Ö8	Staj reformu
Ö9	Ulusal staj eşleştirme platformu
Ö10	Bölgesel ve tematik staj ekosistemi
Ö11	Öğrenci refahı asgari paketi
Ö12	Kalite barajı, liyakat ve eğitimci refahı

25 PROFİL • 14 ÜNİVERSİTE • 13 ŞEHİR

Profillerin dağılımı

Kod	Yaş	Üniversite	Bölüm	Şehir
K01	21	Ankara Medipol Üniversitesi	Hukuk	Hatay / Ankara
K02	22	Başkent Üniversitesi	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	Ankara
K03	21	TED Üniversitesi	Psikoloji	İstanbul
K04	23	Gazi Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	Kırıkkale / Ankara
K05	20	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Biyomedikal Mühendisliği	Ankara
K06	22	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Çince Mütercim Tercümanlık	Ankara
K07	22	Çankaya Üniversitesi	Makine Mühendisliği	Mersin / Ankara
K08	23	Ankara Üniversitesi	İlahiyat	Konya / Ankara
K09	21	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Ankara
K10	20	Anadolu Üniversitesi	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık	Eskişehir
K11	19	Ankara Üniversitesi	Bilgisayar Programcılığı	Ankara

Kod	Yaş	Üniversite	Bölüm	Şehir
K12	22	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	Çalgı Eğitimi (Klarnet)	İzmir / Ankara
K13	24	Başkent Üniversitesi	Sosyoloji	Van / Ankara
K14	21	Gazi Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	Gaziantep / Ankara
K15	22	Atılım Üniversitesi	Hukuk	İzmir / Ankara
K16	20	Bilkent Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler	İstanbul / Ankara
K17	23	Erciyes Üniversitesi	Mekatronik Mühendisliği	Kayseri
K18	22	Gazi Üniversitesi	Elektrik Öğretmenliği	Sivas / Ankara
K19	21	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	Ankara
K20	22	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Mühendisliği	Bursa
K21	21	Başkent Üniversitesi	Hukuk	Adana / Ankara
K22	22	Gazi Üniversitesi	Makine Mühendisliği	Ankara
K23	23	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	İzmir / Ankara
K24	24	Başkent Üniversitesi	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	Ankara
K25	24	Anadolu Üniversitesi	Açıköğretim	İzmir

25 profil; 14 üniversite, 19 bölüm ve 13 şehirden gelen deneyimleri temsil eder. Yaş aralığı 18–24'tür. İsim kullanılmamış, profiller kodlarla anılmıştır.

Gençlerin öncelikleri

29 katılımcının "en büyük problem" yanıtları • kişi sayısı

Şekil 1. Gençlerin öncelikleri. Kaynak: Gençokrasi değerlendirmesi (29 genç).

EKONOMİ, İŞSİZLİK, KALİTE

Bu tablo ne söylüyor?

Gençlerin öncelik listesinin başında ekonomi var. Bu, eğitim tartışmasının ekonomiden bağımsız yürütülemeyeceği anlamına geliyor. 29 gencin 23'ü ekonomik yetersizliği, 20'si işsizlik kaygısını işaret ederken eğitim kalitesi 12 kişide öne çıkıyor. Yani gençler için sorun, önce "okuyabilmek"; sonra "ne okuduğunu bilmek".

Staj imkânları ve barınma gibi başlıkların daha alt sıralarda görünmesi, bu konuların önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Bu başlıklar, ekonomik yetersizliğin görünür semptomları olarak deneyimleniyor. Öğrenci için barınma, ayrı bir sorun değil; kirasını ödeyememenin adı. Staj, ayrı bir sorun değil; ücretsiz çalışmanın adı.

Psikolojik baskının ilk altıda yer alması ise ayrı bir uyarı. Gençler, yalnızca maddi değil, duygusal bir yük de taşıyor. Bu yük; aile beklentisi, akran karşılaştırması, sosyal medya ve gelecek kaygısının birleşimi. Ekonomik destek kadar psikolojik destek de eğitim politikasının parçası olmalı.

> **ÖRNEKLEM NOTU**
>
> Bu değerlendirme 29 gençle sınırlıdır; istatistiksel temsil iddiası taşımaz. Sıralama, Türkiye gençliğinin tamamını değil, dosyaya katılan gençlerin gündelik önceliklerini görünür kılar.

NASIL BİR TÜRKİYE?

2

SEKİZ EŞİKTE BİR ÜLKE TASAVVURU

Gençlerin "Nasıl bir Türkiye özlüyorsunuz?" sorusuna verdiği yanıtlar tek bir cümlede özetlenebilir: Kendi emeğinin, kendi sesinin ve kendi geleceğinin sahibi olduğu bir Türkiye. Bu cümlenin altında sekiz eşik var.

Eşikler birbirinden bağımsız başlıklar değil; aynı ülke tasavvurunun katmanları. Ekonomik güvence olmadan özgürlük, temsil olmadan liyakat, adalet olmadan eğitim tartışması eksik kalıyor. Bu nedenle bölüm, eğitim tartışmasını genişleterek "nasıl bir ülke?" sorusuna odaklanıyor.

25 profilde öne çıkan temalar
Nitel kodlama • temaya değinen profil sayısı (yaklaşık)

Şekil 2. 25 profilde öne çıkan temalar. Kaynak: Bu dosya kapsamında yapılan nitel kodlama.

01 EMEĞİNİN KARŞILIĞINI ALABİLDİĞİN BİR TÜRKİYE

Gençlerin ekonomiden söz ederken kullandığı dil, bir bütçe tartışmasının değil, bir onur tartışmasının dilidir.

Değerlendirmeye katılan 29 gencin 23'ü "en büyük problem" olarak ekonomik yetersizliği işaretledi. Bu, diğer başlıkların önünde gelen bir cevap. Çünkü gençler için ekonomi, eğitim tartışmasının arka planı değil; eğitime katılmanın ön koşulu. Son bir yılda 16 öğrenci ekonomik nedenlerle sosyal aktiviteden vazgeçtiğini, 10 öğrenci öğün azalttığını, 9 öğrenci ulaşım sorunu yaşadığını, 7 öğrenci çalışmak zorunda kaldığını söylüyor.

Bu tablo, "gençlik" kavramını homojen bir kategori olarak görmeyi imkânsızlaştırıyor. Ailesinden destek alan öğrenci ile çalışarak okuyan öğrenci aynı sırada otursa da aynı üniversiteyi yaşamıyor. K01'in ifadesiyle: "Benim için ders çalışmak, bir yandan da ay sonunu getirmek demek. İkisini aynı anda yapamadığım günlerde suçluluk duyuyorum; sanki okumak lüks, çalışmak zorunluluk."

Gençlerin özlediği Türkiye, herkesin zengin olduğu bir ülke değil. Daha mütevazı ama daha öngörülebilir bir ülke: Kirasını, yemek parasını, ulaşımını ve bir kitap almayı hesaplamak zorunda kalmadığın; çalışmanın okumayı imkânsızlaştırmadığı; mezun olduğunda "hangi işi kabul edeceğim" değil, "hangi işi seçeceğim" diyebildiğin bir ülke. K22 bunu sert bir cümleyle özetliyor: "Biz işsizlikten korkmuyoruz; işsizliğin bizim suçumuz sayılmasından korkuyoruz."

Ekonomik güvence talebi, gençlerin siyasetten beklentisini de belirliyor. Yardım paketleri, gençlik kartları ve sembolik indirimler, kalıcı bir gelir ve istihdam politikasının yerini tutmuyor. Gençler, "gençlere destek" başlığı altında dağıtılan kısa vadeli programların, bir süre sonra kendilerini bağımlı hale getiren mekanizmalara dönüşmesinden endişe ediyor. Talep, himaye değil; hak temelli bir güvence.

> *"Biz işsizlikten korkmuyoruz; işsizliğin bizim suçumuz sayılmasından korkuyoruz."*
>
> K22, 22, Makine Mühendisliği, Gazi Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

Gençlik istihdamı, ayrı bir "gençlik programı" değil; asgari ücret, sosyal güvenlik, barınma ve ulaşım politikalarının bütünü içinde ele alınmalı. Kısa vadeli destekler, kalıcı hakların yerine geçmemeli.

02 LİYAKATIN GERÇEKTEN İŞLEDİĞİ BİR TÜRKİYE

Farklı siyasi eğilimlerden gençlerin en kolay buluştuğu başlık, liyakat.

Görüşmelerde "torpil" kelimesi, bir dedikodu başlığı olarak değil, bir sistem tarifi olarak geçti. Gençler, sınavdan mülakata, stajdan işe alıma, akademik kadrodan kamu atamasına kadar her aşamada aynı soruyu soruyor: "Ben bu işi yapabildiğim için mi buradayım, yoksa birinin tanıdığı olduğum için mi?" Bu sorunun cevabı netleşmediğinde, başarı da başarısızlık da anlamını yitiriyor.

Liyakat talebi, yalnızca adil bir işe yerleşme talebi değil. Aynı zamanda bir onur talebi. K09, kamu yönetimi öğrencisi olarak staj yerleştirmesinde yaşadığı deneyimi şöyle anlatıyor: "Ankara'da yaşıyorum, bana Kırıkkale'den staj çıktı. Alanımla ilgisi olmayan bir kurumda, kimsenin beni tanımadığı bir odada üç hafta geçirdim. Sonra anladım ki sistem, öğrenciyi değil, kontenjanı yerleştirmeye çalışıyor."

Gençlerin liyakatten anladığı şey, sadece "en iyinin kazanması" değil. Kuralların önceden ilan edilmesi, istisnaların gerekçelendirilmesi ve itiraz kanallarının açık olması. Bir mülakatın soruları önceden yayımlanmıyorsa, bir kadro ilanı "uygun aday" tarifine sıkışıyorsa, bir stajyer seçimi referansla yapılıyorsa, liyakat söylemi kâğıt üzerinde kalıyor.

Bu başlık, gençlerin siyasetten en somut beklentisini de üretiyor: İstisna yapmama. K08'in ifadesi, bu talebin ideolojik sınırları aştığını gösteriyor: "Muhafazakâr bir gencim. Ama bir kamu kurumuna atanacak kişinin namazına değil, liyakatine bakılmasını istiyorum. Aynı şekilde benim inancım da bir işe alım kriteri olmamalı. Adil devlet, bana da ötekine de aynı mesafede duran devlettir."

> *"Adil devlet, bana da ötekine de aynı mesafede duran devlettir."*
>
> K08, 23, İlahiyat, Ankara Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

Liyakat, yalnızca atama kriteri değil; ilan, sınav, mülakat, itiraz ve denetim süreçlerinin tamamının şeffaflığıdır. Kamu istihdamında gerekçeli karar ve itiraz hakkı yasal güvenceye bağlanmalı.

03 EĞİTİMİN PARAYLA SATIN ALINMADIĞI BİR TÜRKİYE

Staj, gençlerin eşitlik tartışmasını en somut biçimde yaşadığı yer.

Stajla ilgili anlatıların en çarpıcı bulgusu, dört krizin iç içe geçmesiydi: erişim, nitelik, ücret ve denetim. Bu dosyada aynı kriz, bir ülke tasavvuruna dönüşüyor. Gençler, stajın bir öğrenme hakkı olduğu bir Türkiye özlüyor; bir işe girmek için ödeme yapmak zorunda kalmadıkları, angarya ile öğrenmenin ayırt edildiği, sigortanın ve sözleşmenin standart olduğu bir ülke.

Rakamlar, eşitsizliğin iki yönünü gösteriyor. Bazı bölümlerde stajyerlere 5.000 TL gibi sembolik ödemeler yapılırken, psikoloji gibi alanlarda öğrencinin klinik staj için 15.000-45.000 TL ödemesi bekleniyor. Yani staj, kimi yerde ücretli işgücü; kimi yerde ücretli eğitim hizmetine dönüşüyor. Her iki durumda da ortak olan şey, öğrencinin pazarlık gücünün olmaması.

K03, bu tabloyu bir hak meselesi olarak kuruyor: "Terapist olmak için önce hasta olmayı göze alıyorsun. Staj için hastaneye para ödüyorum, sonra danışanın sorununu taşıyorum. Bu yükü taşıyabilmek için ailemin destek olması gerekiyor. Ailesi destek olamayan arkadaşım bu mesleği seçemiyor. Yani mesleğin kapısında bir harç var; adı staj ücreti."

Gençlerin özlediği Türkiye, eğitimin "ücretsiz" olduğu kadar "ekstra maliyetsiz" olduğu bir ülke. Yurt, yemek, ulaşım, dijital erişim ve staj; eğitimin görünmeyen maliyetleri. Bu maliyetler karşılanmadığında,

burs ve kredi bir "destek" olmaktan çıkıp bir borç rejimine dönüşüyor. K11'in ifadesiyle: "Diploma almak, borç almakla aynı şey olmamalı."

> *"Mesleğin kapısında bir harç var; adı staj ücreti."*
>
> K03, 21, Psikoloji, TED Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

Stajda yazılı sözleşme, sigorta, asgari ücret ve öğrenciden ücret alınmasının yasaklanması (Ö8); barınma, beslenme, ulaşım ve dijital erişimde asgari standart (Ö11) aynı eşitlik paketinin parçası.

04 SÖZÜ OLAN BİR TÜRKİYE

Gençlerin en çok tekrarladığı cümle: "Danışılan değil, karar veren tarafta olmak istiyoruz."

Gençlerin fikirlerinin yeterince dinlendiğine inanç 5 üzerinden 1,8. Bu düşük skor, gençlerin siyasetten tamamen koptuğu anlamına gelmiyor. Aksine, tam da dinlenmediklerini düşündükleri için taleplerini daha yüksek sesle dile getiriyorlar. Sorun, katılım kanallarının yokluğu değil; var olan kanalların karar üretmemesi.

Öğrenci konseyleri bu çelişkinin en görünür örneği. Hukuken var olan, ancak çoğu üniversitede ya işlevsiz ya da yönetimin onayına bağlı olan yapılar. K15, "Rektörlükten su sebili istemek için dönemlerce uğraşıyoruz; tuvalet kapısının tamiri aylarca sürüyor" diyor. Bu cümle, temsilin büyük siyasi tartışmalardan önce gündelik hayatta test edildiğini gösteriyor.

Gençlerin özlediği Türkiye, gençliğin "gençlik politikası"nın konusu değil, karar sürecinin öznesi olduğu bir ülke. Bu, her kararı gençlerin vereceği anlamına gelmiyor. Anlamı daha sınırlı ama daha radikal: Gençleri ilgilendiren kararlarda oy hakkı, gerekçe görme hakkı ve itiraz hakkı. K02 bunu şöyle formüle ediyor: "Bize 'fikrinizi alıyoruz' diyorlar. Fikrimizi alıp ne yaptıklarını göremiyoruz. Bizim istediğimiz, toplantı sonunda bir tutanak; tutanakta da bizim cümlemizin olması."

Temsil talebi, yalnızca üniversite yönetimiyle sınırlı değil. Gençler, Meclis'te kendilerini temsil eden bir kanal, yerel yönetimlerde gençlik meclisleri, siyasi partilerde ise vitrin değil karar organı istiyor. Bu talep, "gençlik kotası" gibi biçimsel çözümlerle karşılanamaz. K19'un dediği gibi: "Beni genç olduğum için bir masaya oturtmalarını istemiyorum; masadaki kararın bir parçası olduğum için oturmak istiyorum."

> *"Bize "fikrinizi alıyoruz" diyorlar. Fikrimizi alıp ne yaptıklarını göremiyoruz."*
>
> K02, 22, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Başkent Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

Öğrenci birliğinin tüzel kişiliği, bütçesi ve senatoda oy hakkı (Ö1); karar gerekçelerinin ve bütçenin şeffaflığı (Ö2); gençlik etki analizi ve düzenli izleme raporu.

05 KORKMADAN KONUŞABİLDİĞİN BİR TÜRKİYE

Gençler özgürlük ile güvenlik arasında bir tercih yapmıyor; ikisini aynı anda istiyor.

Görüşmelerin en hassas başlığı, öğrenci konseylerinin ideolojik grupların arka bahçesine dönüşmesiydi. Gençler bu soruna iki taraftan da baktı. Bir yanda konseyleri ele geçiren grupların dışlayıcılığı, diğer yanda idarenin aşırı kısıtlamaları. Gençlerin çözümü, "denetimsiz özgürlük" değil; hukuk devleti içinde güvence.

K05, kampüste ifade özgürlüğünün sadece konuşma özgürlüğü olmadığını söylüyor: "Bir fikri savunduğun için arkadaş çevrenden dışlanmak, sosyal medyada hedef gösterilmek, hocanın notunu düşürmesi... Bunların hiçbiri disiplin soruşturmasına girmiyor. Ama hepsi birer yıldırma aracı. Güvenlik, sadece polisiye değil; öğrencinin kendini güvende hissetmesi."

Gençlerin özlediği Türkiye, farklı fikirlerin birbirini yok etmeye çalışmadığı, ama farklılıkların da yok sayılmadığı bir ülke. Bu denge, üç ilkeye dayanıyor: Seçimler açık ve denetlenebilir olacak; azınlık hakları korunacak; şiddet, tehdit ve ayrımcılık etkili biçimde yaptırıma bağlanacak. Bu üçlüden biri eksik olduğunda ya vesayet ya da kaos doğuyor.

Bu başlık, gençlerin politikacıdan beklentisini de netleştiriyor: Korku siyaseti değil, güvence siyaseti. K13'ün ifadesiyle: "Bana 'yanındayız' demelerini istemiyorum. Beni hedef göstermemelerini istiyorum. Bu ikisi arasındaki fark, benim için siyasetin tarifidir."

> *"Bana "yanındayız" demelerini istemiyorum. Beni hedef göstermemelerini istiyorum."*
>
> K13, 24, Sosyoloji, Başkent Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

İfade özgürlüğü, örgütlenme ve barışçıl toplanma hakkı; disiplin süreçlerinde gerekçeli karar, hukuki destek ve yargı yolu (Ö3); şiddet ve ayrımcılığa karşı etkili yaptırım.

06 KENDİ ŞEHRİNDE GELECEK GÖREBİLDİĞİN BİR TÜRKİYE

Bölgesel eşitsizlik, gençlerin dilinde bir "göç" değil, bir "umutsuzluk" olarak geçiyor.

Nitelikli staj ve istihdam imkânlarının İstanbul, Ankara ve İzmir'de toplanması, Anadolu'daki gençler için bir tercih değil, bir zorunluluk üretiyor. K07, Mersin'den Ankara'ya gelmiş bir makine mühendisliği öğrencisi: "Memleketimde OSB var, ama staj kontenjanı yok. Buraya geldim; kira, ulaşım, yemek...

Ailem destek olmasa okuyamazdım. Şimdi mezun olunca dönsem ne yapacağım? Mersin'de benim bölümümden kaç kişiye ihtiyaç var?"

Kırıkkale örneği, bu eşitsizliğin en somut haliydi: Ankara'da yaşayan bir öğrenciye Kırıkkale'den staj çıkması. Ama asıl sorun, stajın nerede olduğu değil; öğrencinin nerede yaşayacağını stajın belirlemesi. Gençler, kendi şehirlerinde nitelikli bir gelecek göremediklerinde göç ediyor; göç, kalanların imkânlarını da daraltıyor.

Gençlerin özlediği Türkiye, her ilde aynı işi değil, her ilde insan onuruna yakışır bir başlangıç yapmayı mümkün kılan bir ülke. Bu, her ile üniversite açmak değil; var olan üniversiteleri sanayi, tarım, turizm ve kültürle bağlamak. K17'nin ifadesiyle: "Kayseri'de OSB ile üniversite arasında bir protokol olsa, benim stajım için Ankara'ya gitmem gerekmez. Bu kadar basit bir şeyi neden yapamıyoruz?"

Bölgesel eşitlik talebi, siyasetin merkez-çevre diliyle de ilgili. Gençler, "Anadolu"yu bir nostalji nesnesi olarak değil, bir üretim ve yaşam alanı olarak görmek istiyor. K14'ün deprem sonrası deneyimi bu talebi daha da acil kılıyor: "Gaziantep'te evimizi yeniden yaptık, ama güvenli mi? Bunu bana mühendis değil, denetçi söylesin. Devlet, bir binayı yaparken de yıkarken de aynı ciddiyette olmalı."

> *"Kayseri'de OSB ile üniversite arasında bir protokol olsa, stajım için Ankara'ya gitmem gerekmez."*
>
> K17, 23, Mekatronik Mühendisliği, Erciyes Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

OSB-üniversite protokolleri, bölgesel staj kotası ve ulaşım/barınma desteği (Ö10); yeni program açılışını istihdam ve altyapı verisine bağlayan kalite barajı (Ö12).

07 ADALETİN GÜNDELİK HAYATTA HİSSEDİLDİĞİ BİR TÜRKİYE

Gençler için adalet, yalnızca mahkeme salonunda değil; stajda, atamada, sınavda ve kampüste tecelli eden bir şey.

Hukuk öğrencileri görüşmelerde adliye pratiğinin yokluğundan söz etti; ama adalet tartışması bununla sınırlı değildi. Gençler, bir hakkın yazılı olması ile o hakkın kullanılabilir olması arasındaki farkı vurguladı. K01'in ifadesiyle: "Anayasa'da hakkım yazıyor. Ama idare mahkemesine tek başıma başvuracak param, bilgim ve zamanım yoksa o hak benim için var mı?"

Bu soru, öğrenci hakları mekanizmasının neden gerekli olduğunu açıklıyor. Gençler, disiplin soruşturmalarında hukuki destek, gerekçeli karar ve itiraz yolu istiyor. Aynı zamanda stajda mobbing, kampüste ayrımcılık ve dijital alanda hak ihlali için etkili bir başvuru kanalı. K21, "Bir öğrencinin tek başına idare mahkemesine başvurmasını beklemek gerçekçi değil" diyor.

Adalet talebi, kuşaklar arası bir güven meselesi. Gençler, kendilerinden önceki kuşakların "idare et" tavsiyesini reddediyor. K24'ün ifadesi, bu değişimi özetliyor: "Babam 'sesini çıkarma, işine bak' diyor.

Ben işime bakmak için sesimi çıkarmak zorundayım. Çünkü kurallar değişmezse, ben ne kadar çalışırsam çalışayım bir yere varamayacağım."

Gençlerin özlediği Türkiye, adaletin sadece cezalandırma değil, aynı zamanda tanıma olduğu bir ülke. Emeğinin tanınması, emeğinin karşılığını alması, fikrinin ciddiye alınması. Bu yüzden adalet, gençlerin dilinde en geniş anlamıyla "hak ettiğini almak" olarak tarif ediliyor.

> *"Anayasa'da hakkım yazıyor. Ama idare mahkemesine tek başıma başvuracak param, bilgim ve zamanım yoksa o hak benim için var mı?"*
>
> K01, 21, Hukuk, Ankara Medipol Üniversitesi

POLİTİKA NOTU

Öğrenci hakları birimi/ombudsman; disiplin süreçlerinde ücretsiz hukuki destek, gerekçeli karar ve yargı yolu (Ö3); stajda denetim ve şikâyet kanalı (Ö8-Ö9).

08 DÜNYAYLA BAĞINI KOPARMAYAN BİR TÜRKİYE

Gençler için dünyayla bağ, kaçış değil; hareketlilik ve eşitlik meselesi.

Dil eğitimi, değişim programları, vize kolaylığı ve akademik hareketlilik, gençlerin "gelecek" tasavvurunda önemli bir yer tutuyor. Ancak bu başlık, "beyin göçü" tartışmasına sıkıştırıldığında asıl talebi görünmez kılıyor. Gençler gitmek istedikleri için değil, kalmak için gerekli donanıma sahip olmak istiyor. K06'nın ifadesiyle: "Çince öğreniyorum. Amacım Çin'e yerleşmek değil; Türkiye'ye Çin'i anlatabilecek biri olmak. Ama bunun için bir kez olsun orada bulunmam gerekiyor. Burs bulamıyorum."

Gençlerin özlediği Türkiye, dünyayla rekabet eden değil, dünyayla konuşan bir ülke. Bu, dış politikada ilkeli bir dil, eğitimde yabancı dil ve kültürlerarası yetkinlik, ekonomide ise nitelikli istihdam demek. K20, doktora sonrası geri dönüş koşullarını şöyle tarif ediyor: "Yurt dışında kalma kararımı maaş belirlemiyor; burada laboratuvarım olup olmayacağı belirliyor. Bana 'dön' demek yetmiyor; döndüğümde beni bekleyen bir altyapı olması gerekiyor."

Bu başlık, gençlerin siyasetten beklentisini de genişletiyor: Dünyadan kopmamak, ama kendi gerçeğine de yabancılaşmamak. K16'nın ifadesiyle: "Uluslararası ilişkiler okuyorum. Dünyayı anlatıyorlar; Türkiye'yi anlatmıyorlar. Ben hem dünyayı hem kendi ülkemi anlamak istiyorum. Bu, ideolojik değil; mesleki bir ihtiyaç."

Dünyayla bağ, aynı zamanda bir özgürlük meselesi. Pasaport, vize, dil sınavı, denklik... Gençler için bu süreçler, "dünya vatandaşı olma" fikrinin ne kadar uzak olduğunu gösteriyor. Talep, herkese aynı imkân değil; en azından eşit başlangıç. K12'nin ifadesiyle: "Sanatçı olarak yurt dışında bir festivale gitmek istiyorum. Ama vize, bilet, konaklama... Üçünü de kendi başıma karşılayamam. Yetenek, bilet fiyatına takılıyor."

> *"Yurt dışında kalma kararımı maaş belirlemiyor; burada laboratuvarım olup olmayacağı belirliyor."*
>
> K20, 22, Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Mühendisliği, TOBB ETÜ

POLİTİKA NOTU

Dil eğitimi, değişim programları ve gençlik hareketliliği; araştırma altyapısı ve doktora sonrası dönüş programları; vize ve denklik süreçlerinde şeffaflık.

SEKİZ EŞİK • SEKİZ KARŞILIK

Sekiz eşik, sekiz politika başlığı

Eşik	Gençlerin cümlesi	Karşılık gelen politika
Ekonomik güvence	"Ay sonunu getirmek, ders çalışmaktan daha zor."	Gençlik istihdamı, barınma ve ulaşım
Liyakat	"Kurallar herkes için aynı işlemiyor."	Şeffaf atama, gerekçeli karar, itiraz hakkı
Fırsat eşitliği	"Staj için para ödüyorum."	Staj güvencesi ve refah paketi
Temsil	"Danışılan değil, karar veren olmak istiyorum."	Öğrenci birliği, senato, gençlik meclisleri
İfade özgürlüğü	"Korkmadan konuşmak istiyorum."	Hak koruma, yaptırım, güvenli kampüs
Bölgesel eşitlik	"Kendi şehrimde gelecek göremiyorum."	OSB-üniversite, bölgesel staj kotası
Adalet	"Hakkım var ama kullanamıyorum."	Ombudsman, hukuki destek, denetim
Dünyayla bağ	"Gitmek değil, gidip dönebilmek istiyorum."	Dil, hareketlilik, araştırma altyapısı

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİLER

3

BİR TAKVİM, BİR MUHATAP, BİR HESAP

Gençlerin siyasetten istediği şey bir mucize değil; bir takvim, bir muhatap ve bir hesap.

Bu bölümde "politika" ile "politikacı" ayrımı bilinçli olarak korunuyor. Politika; program, bütçe, yasa ve kurum demek. Politikacı ise o politikanın dili, tutumu, temsil biçimi ve gündelik teması. Gençlerin bir kısmı politikanın içeriğinden, neredeyse tamamı ise siyasetin dilinden şikâyetçi. Bu nedenle beklentiler iki ayrı listede toplandı.

İlk liste, gençlerin "devlet ne yapmalı?" sorusuna verdiği cevapları; ikinci liste ise "siyasetçi nasıl davranmalı?" sorusuna verdiği cevapları içeriyor. İki liste birbirini tamamlıyor: İyi politika, kötü bir siyaset diliyle anlatıldığında gençler tarafından duyulmuyor; iyi bir siyaset dili, kötü bir politikanın yerini tutmuyor.

PROGRAM DEĞİL, TAKVİM

Politikadan on beklenti

Aşağıdaki on başlık, gençlerin "devlet ne yapmalı?" sorusuna verdiği yanıtları özetliyor. Her başlıkta somut bir talep, muhatap ve ölçüt var. Sıralama, gençlerin öncelik sırasını değil, dosyanın okuma sırasını izliyor.

01 Eğitimde fırsat eşitliği

Gençler, eğitimin "herkese açık" olmasını, eğitimin "herkes için mümkün" olmasından ayırıyor. Burs, yurt, yemek, ulaşım ve dijital erişim; hepsi aynı hakkın parçası. Bu başlıkta en somut beklenti, stajın ücretli ve sigortalı hale getirilmesi, öğrenciden staj ücreti alınmasının yasaklanması ve uygulamalı eğitimin program bazında tanımlanması.

Talep: Staj güvencesi (Ö8), öğrenci refahı asgari paketi (Ö11), uygulamalı eğitim ve akreditasyon (Ö4).
Gösterge: Sigortalı staj oranı; öğrenciden ücret alınan program sayısı; yurt başvurusu karşılanma oranı.

02 İlk iş ve istihdam güvencesi

Gençlerin en büyük korkusu işsizlik değil, "deneyimsizlik tuzağı": İş için deneyim isteniyor, deneyim için iş. Bu döngüyü kırmak için stajın niteliği, mesleki eğitimin itibarı ve mezuniyet sonrası ilk işe geçiş desteği birlikte düşünülmeli. Gençler, "herkese kamu işi" vaadi istemiyor; özel sektörde de liyakate dayalı bir giriş kapısı istiyor.

Talep: Ulusal staj eşleştirme platformu (Ö9), bölgesel ve tematik staj ekosistemi (Ö10), kariyer okuryazarlığı (Ö7).

Gösterge: Mezuniyetin 12. ayında alanında istihdam oranı; staj bulma süresi; alan uyumu.

03 Barınma, beslenme, ulaşım ve dijital erişim

Gençler bu dört başlığı "sosyal yardım" olarak görmüyor; eğitime devamın altyapısı olarak görüyor. Kiraların ve ulaşım maliyetlerinin yüksekliği, kampüse uzak yaşamayı; kampüse uzak yaşamak ise derse devamsızlığı ve sosyal izolasyonu beraberinde getiriyor. Dijital erişim ise artık bir lüks değil; ders, staj başvurusu ve kamu hizmetine erişimin ön koşulu.

Talep: Refah paketi (Ö11); belediye ve GSB iş birliğiyle yurt, ulaşım ve dijital destek.

Gösterge: Yurt karşılama oranı; ulaşım desteği; öğrenci başına dijital erişim.

04 Karar süreçlerine katılım

Gençler, "gençlik politikası" adı altında kendileri adına karar verilmesini istemiyor. Üniversite yönetiminde, yerel yönetimde ve Meclis'te temsil edilmek istiyor. Bu temsil, sembolik bir gençlik kolu değil; gündem belirleme, bütçe görme ve itiraz etme yetkisi anlamına geliyor.

Talep: Öğrenci birliği ve senato temsili (Ö1); şeffaflık (Ö2); yerel gençlik meclisleri; gençlik etki analizi.

Gösterge: Senatoda oy hakkı olan öğrenci birliği oranı; gençlik etki analizi uygulanan düzenleme sayısı.

05 İfade ve örgütlenme özgürlüğü

Gençler, kampüste ve dijital alanda kendilerini güvende hissetmek istiyor. Bu, yalnızca konuşma özgürlüğü değil; örgütlenme, barışçıl toplanma, öğrenci medyası ve akademik özgürlük. Aynı zamanda şiddet, tehdit ve ayrımcılığa karşı etkili bir koruma. Özgürlük ile güvenlik arasındaki denge, gençlerin en hassas olduğu başlık.

Talep: Öğrenci hakları koruma mekanizması (Ö3); disiplin süreçlerinde hukuki destek; ifade özgürlüğü güvencesi.

Gösterge: Başvuru sayısı; ortalama çözüm süresi; iptal edilen disiplin kararı oranı.

06 Liyakat ve hesap verebilirlik

Gençler, kamu kurumlarında ve özel sektörde liyakatin zedelendiğini düşünüyor. Torpil, referans ve mülakat, en sık tekrarlanan örnekler. Beklenti, "iyi niyet" değil; ilan, kriter, gerekçe, itiraz ve denetim zincirinin kurulması. Bu zincir kurulmadan, hiçbir başarı hikâyesi gençler için inandırıcı olmuyor.

Talep: Şeffaf atama ve gerekçeli karar; akademik liyakat göstergeleri; kamu alımlarında denetim.

Gösterge: İlan edilen kriter oranı; itirazların sonuçlanma süresi; liyakat algısı.

07 Ekonomik istikrar ve gençlik istihdamı

Gençler için enflasyon, yalnızca bir makroekonomik gösterge değil; her gün yeniden hesaplanan bir yaşam maliyeti. Bu nedenle ekonomi politikası, gençlik politikasının ayrılmaz parçası. Asgari ücret, vergi adaleti, sosyal güvenlik ve iş güvencesi; gençlerin "kendi ayakları üzerinde durma" hayalini doğrudan etkiliyor.

Talep: Gençlik istihdamına dönük vergi ve sigorta teşviki; sosyal güvenlik; gelir desteği.

Gösterge: Genç işsizlik oranı; NEET oranı; reel ücret endeksi.

08 Bölgesel kalkınma ve yerinde gelecek

Gençler, büyükşehirlere göç etmek zorunda kalmadan nitelikli bir kariyer kurmak istiyor. Bu, her ile aynı yatırımı yapmak değil; her ilin güçlü olduğu alanda uzmanlaşması ve üniversite-sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi. Bölgesel eşitlik, aynı zamanda bir göç yönetimi ve kent hakkı meselesi.

Talep: OSB-üniversite protokolleri (Ö10); bölgesel staj kotası; yerel kalkınma ajanslarıyla ortak programlar.

Gösterge: Bölgesel staj sayısı; mezunların kendi bölgesinde istihdam oranı; göç eğilimi.

09 Hukuk devleti ve yargıya güven

Gençler, haklarının yazılı olmasını yeterli görmüyor; kullanılabilir olmasını istiyor. Bu nedenle hukuk devleti, soyut bir ilke değil; stajda imzalanan sözleşme, atamada açıklanan kriter, sınavda itiraz hakkı, kampüste gerekçeli disiplin kararı. Yargıya güven, gençlerin siyasete güveninin de temel taşı.

Talep: Hak koruma mekanizması (Ö3); idari kararlarda gerekçe; erişilebilir hukuki destek.

Gösterge: Gerekçeli karar oranı; hukuki destek başvuruları; yargıya güven algısı.

10 Dünyayla entegrasyon

Gençler, Türkiye'nin dünyadan kopmasını değil, dünyayla eşit koşullarda konuşmasını istiyor. Dil eğitimi, değişim programları, vize kolaylığı, diploma denkliği ve araştırma hareketliliği bu başlığın somut araçları. Bu talep, "gitmek" değil; "gidip dönebilmek" üzerinden kuruluyor.

Talep: Gençlik hareketliliği programları; dil eğitimi; araştırma altyapısı; vize ve denklik süreçlerinde şeffaflık.

Gösterge: Değişim programlarına katılım; yurt dışı araştırma deneyimi; geri dönüş oranı.

TUTUM, DİL VE HESAP VEREBİLİRLİK

Politikacıdan sekiz beklenti

Gençlerin politikacıdan beklentisi, politika içeriğinden bağımsız olarak sekiz davranışta toplanıyor. Bu davranışlar, bir partinin programına değil, siyasetin gündelik işleyişine dair.

#	Beklenti	Ne anlama gelir?	Nasıl test edilir?
01	Dinlemek	Gençler, "gençlik buluşması" adı altında yapılan fotoğraf çekimlerinden yoruldu. Beklenti, önceden ilan edilmiş bir gündemle gelmek, not almak ve toplantı sonunda yazılı bir taahhüt bırakmak.	Toplantı notu ve taahhüt listesi yayımlanıyor mu?
02	Takvim vermek	"Gençliği güçlendireceğiz" cümlesi bir hedef değil, bir temenni. Gençler hangi adımın ne zaman atılacağını, hangi bütçeyle yapılacağını bilmek istiyor.	Taahhütlerin tarih ve sorumlusu var mı?
03	Hesap vermek	Gençler, seçim dönemlerinde verilen sözlerin seçim sonrası izlenmesini istiyor. Yıllık gençlik karnesi, bu hesap verebilirliğin en somut aracı olabilir.	Yıllık izleme raporu yayımlanıyor mu?
04	Aynı dili konuşmak	Gençleri "geleceğimiz" olarak değil, "bugünün paydaşı" olarak görmek. Bu, hitap biçiminden bütçe önceliğine kadar her yerde hissedilir.	Gençlik, bütçede ve komisyon gündeminde görünür mü?
05	Vitrin yapmamak	Gençleri sosyal medya içeriği veya seçim afişi olarak kullanmak, güveni en hızlı tüketen davranış. Gençler, kendi adlarına konuşulmasından değil, kendilerinin konuşmasından yana.	Gençler karar organında mı, sahne önünde mi?
06	Yerelde görünmek	Ankara'da yapılan bir toplantı, Mersin'deki staj sorununu çözmüyor. Gençler, milletvekilini kampüste, OSB'de, öğrenci evinde ve yerel mecliste görmek istiyor.	Yılda kaç kez kampüs/OSB ziyareti yapıldı?
07	Tutarlı olmak	Söylem ile oy tercihi arasındaki fark, gençlerin en hızlı fark ettiği şey. İlkeli bir dil, her konuda aynı hassasiyeti göstermeyi gerektiriyor.	Aynı ilke farklı dosyalarda da savunuluyor mu?
08	Korku siyasetinden vazgeçmek	Gençler, korku ve tehdit üzerinden mobilize edilmek istemiyor. Güvenlik ihtiyacı gerçek; ancak bu ihtiyaç, siyasi rakipleri hedef göstermenin gerekçesi olamaz.	Siyasi dil, kapsayıcı mı; dışlayıcı mı?

GENÇLERİN "İSTEMİYORUZ" DEDİĞİ YEDİ ŞEY

Kırmızı çizgiler

01 Seçim ekonomisi

Gençlere seçim öncesi dağıtılan kısa vadeli destekler, seçim sonrası kesiliyor. Gençler bunu "ilgi" değil, "kullanım" olarak okuyor.

02 "Siz geleceğimizsiniz" klişesi

Bu cümle, gençleri bugünün kararlarından uzaklaştıran bir nezaket formülü gibi duyuluyor. Yerine "bugün birlikte karar veriyoruz" cümlesi geçmeli.

03 Vitrin gençlik kolları

Gençlik kolları, karar organı değil sahne ekibi gibi çalıştırıldığında, gençlerin siyasete güveni daha da düşüyor.

04 Kutuplaşma ve korku dili

Gençler, siyasetin birbirini yok etme dili üzerinden kurulmasından yoruldu. Ortak başlıklarda iş birliği, gençler için güvenin ön koşulu.

05 Liyakatsiz atama

Bir kamu kurumuna, bir üniversiteye veya bir vakfa yapılan liyakatsiz atama, gençlerin bütün sisteme olan güvenini zedeliyor.

06 Dini veya siyasi vesayet

Gençler, ne inanç üzerinden baskı ne de inancı yok sayan bir dil istiyor. Eşit vatandaşlık, farklı hayat tarzlarına aynı mesafede durmayı gerektiriyor.

07 Tek tip gençlik tasavvuru

Gençler ne tamamen apolitik ne de tamamen radikal. Farklı talepleri olan, farklı hayatlar yaşayan bir kuşağı tek bir profile sıkıştırmak, temsilin kendisini imkânsızlaştırıyor.

DÖRT DEĞİŞKEN, TEK SONUÇ

Güven denklemi: dört değişken, tek sonuç

Gençlerin siyasete güveni, vaatlerin büyüklüğüyle değil, dört davranışın tutarlılığıyla ölçülüyor.

Değişken	Ne demek?	Gösterge
Dinleme	Gündemi gençlerin belirlediği, katılımın kayda geçtiği toplantılar	Katılım tutanağı
Takvim	Tarih, bütçe ve sorumlusu belirlenmiş taahhütler	Yayımlanan eylem planı
Hesap	Taahhütlerin yıllık olarak izlenmesi ve kamuoyuna açıklanması	Gençlik karnesi
Tutarlılık	Söylem, oy ve bütçe arasında aynı ilkenin korunması	Karşılaştırmalı oy kaydı

DENKLEM

Dinleme + Takvim + Hesap + Tutarlılık = Güven

Bu dört değişkenden biri eksik olduğunda güven oluşmuyor. Gençler, "bize güvenin" çağrısını değil, "buyurun, bizi izleyin" davetini bekliyor.

PARTİLER ÜSTÜ İLERLEYEBİLECEK YEDİ İLKE

Bir gençlik mutabakatı önerisi

Gençlerin talepleri, siyasi partilerin programlarından bağımsız olarak ortak bir zeminde buluşabilir. Aşağıdaki yedi ilke, bir seçim vaadi değil; bir yasama ve denetim çerçevesi önerisi.

#	İlke	Ne yapar?
01	Temsil	Gençleri ilgilendiren kararlarda seçilmiş temsil, gerekçe görme ve itiraz hakkı.
02	Şeffaflık	Bütçe, karar ve atama gerekçelerinin erişilebilir biçimde yayımlanması.
03	Staj güvencesi	Yazılı sözleşme, sigorta, asgari ücret ve öğrenciden ücret alınmasının yasaklanması.
04	Refah	Yurt, yemek, ulaşım ve dijital erişimin eğitim hakkının parçası sayılması.
05	Liyakat	İlan, kriter, gerekçe, itiraz ve denetim zincirinin kurulması.
06	Özgürlük	İfade, örgütlenme ve barışçıl toplanma hakkının güvenceye alınması; şiddete karşı etkili yaptırım.
07	İzleme	Gençlik etki analizi ve yıllık gençlik karnesinin zorunlu hale getirilmesi.

25 GENÇ, 25 TANIK

4

PROFİLLER VE KENDİ SÖZLERİ

Bu bölümdeki 25 profil, gençlik çalışmalarında paylaşılan deneyimlerden hareketle, yaş, bölüm, şehir ve deneyim çeşitliliği gözetilerek yapılandırıldı. İsim kullanılmadı. Amaç, tek tek kişileri temsil etmek değil, farklı deneyimlerin siyasi talebe nasıl dönüştüğünü görünür kılmak.

Her profile iki soru soruldu: "Nasıl bir Türkiye özlüyorsunuz?" ve "Politikadan ve politikacıdan ne bekliyorsunuz?" Yanıtlar, dosyanın önceki bölümlerindeki bulgularla birlikte okunmalı. Profil kartlarındaki alıntılar, metnin içinden çıkarılan cümlelerdir; birebir kayıt olarak alıntılanmamalıdır.

> **OKUMA KILAVUZU**
> Kodlar (K01–K25) profil kartlarına; Ö1–Ö12 ise dosyanın politika önerilerine gönderme yapar. Profiller, tek bir siyasi görüşü temsil etmez; aynı soruya verilen farklı yanıtları görünür kılmayı amaçlar.

K01 • 21 YAŞINDA

Deprem sonrası taşınan, çalışan öğrenci

Hukuk • Ankara Medipol Üniversitesi • Hatay / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Ben 2023'te Hatay'daki evimizi kaybettim. Bir yıl konteynerde yaşadık, sonra Ankara'ya geldim. Hukuk okumaya başladığımda adaleti mahkeme salonlarında aradım; ama adaletin asıl meselesi oraya girebilmek. Bir dilekçe yazmak için avukat parası gerekiyorsa, hakkın var ama kullanamıyorsun. Özlediğim Türkiye, hukukun sadece kanun metninde değil, gündelik hayatta hissedildiği bir ülke. Deprem bölgesinde evi hâlâ yapılmayan insanların, işini kaybeden esnafın, okulunu bırakan öğrencinin hakkını arayabildiği bir ülke. Ben bir yandan hukuk fakültesinde okuyup bir yandan avukat yanında çalışıyorum. Bu sayede görüyorum: İnsanların çoğu hakkını bilmiyor, bilse de başvuracak gücü yok. Özlediğim Türkiye, hakkını bilmek zorunda kalmadan hakkının korunduğu bir ülke. Güvenli binalar, erişilebilir adalet, kimsenin aç kalmadığı bir sosyal devlet istiyorum. Bunlar birbirinden ayrı şeyler değil; hepsi aynı ülkenin temeli.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, deprem bölgesini bir fotoğraf malzemesi olarak görmemesi. Bir yıl boyunca çadırda yaşayan insanların sorunu, seçim döneminde hatırlanan bir başlık değil. Kalıcı konut, eğitim desteği ve hukuki yardım; bunların takvimi olmalı. Politikacıdan beklentim ise tutarlılık. Aynı kişi hem "adalet" diyor hem de liyakatsiz atamaları savunuyorsa, gençler bunu fark ediyor. Ben hukuk öğrencisi olarak öğrenci hakları için bağımsız bir birim istiyorum; tek başıma idare mahkemesine başvuracak param ve zamanım yok. Stajda mobbinge uğrayan arkadaşımın şikâyet edecek bir kanalı yok. Politikacı bana "senin yanındayım" demesin; o kanalı açsın. Bir de üniversitelerdeki disiplin süreçlerinde gerekçeli karar ve hukuki destek istiyorum. Bunlar lüks değil; hukuk devletinin en temel testi.

> *"Adalet, kararın içinde değil; karara ulaşabilmekte."*

K02 • 22 YAŞINDA

Dış politika ve gençlik hareketliliği

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler • Başkent Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, dünyayla kavga eden değil, dünyayla konuşan bir ülke. Bunu bir dış politika romantizmi olarak söylemiyorum; gençlerin gündelik hayatıyla ilgili. Ben uluslararası ilişkiler okuyorum. Erasmus'a başvurduğumda dil puanı, burs, vize, denklik... Her adımda ayrı bir engel var. Sonra görüyorum ki Avrupalı akranım aynı programa iki haftada kabul ediliyor. Bu fark, sadece bürokrasi değil; bir ülkenin gencine duyduğu güven meselesi. Özlediğim Türkiye, gencinin dünyaya açılmasını bir lüks olarak görmeyen ülke. Dil eğitimi okullarda ciddiye alınsın, değişim programları yaygınlaşsın, diploma denkliği otomatik olsun istiyorum. Ama asıl istediğim, giden gençlerin "kurtuldu" diye değil, "öğrendim, döndüm" diye anılması. Türkiye'nin beyin göçü tartışmasını, gençleri suçlayarak değil, geri dönüş koşullarını kurarak yapması gerekiyor.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, dış politikayı iç siyasetin malzemesi yapmaması. Her seçim döneminde "düşman" üretmek kolay; ama gençler bu dili yorucu buluyor. Bir ülkenin dış politikası, günlük polemiklerle değil, öngörülebilir ilkelerle yürür. Politikacıdan beklentim, bana "dünya lideri" demesi değil; hangi kurumda, hangi masada, hangi konuda ne kazandığımızı anlatması. Gençlik hareketliliği için somut bir hedef istiyorum: Her üniversite öğrencisinin en az bir kez yurt dışı deneyimi yaşaması gibi ölçülebilir bir hedef. Bu, "herkes gitsin" demek değil; "imkân eşit olsun" demek. Bir de siyasetin gençleri dinlerken sadece kendi seçmenini değil, farklı görüşten gençleri de masaya alması gerekiyor. Dış politika gibi konularda partiler üstü bir istişare kültürü, gençlerin siyasete güvenini artırır.

> *"Dünyada sözü olmayan bir ülkenin genci, kendi ülkesinde de sözü olmayan gençtir."*

K03 • 21 YAŞINDA

Klinik staj ücretiyle karşılaşan öğrenci

Psikoloji • TED Üniversitesi • İstanbul

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Klinik psikoloji okumak istiyorsan, önce bir hastaneye staj için para ödemen gerekiyor. 15.000 ile 45.000 TL arasında değişen tutarlardan söz ediyoruz. Ailem bu parayı zar zor denkleştirdi; ama benim gibi şanslı olmayan arkadaşlarım mesleği seçemedi. Özlediğim Türkiye, ruh sağlığının sadece parası olanın erişebildiği bir hizmet olmadığı bir ülke. Üniversitede psikolojik destek için aylarca sıra bekleyen öğrenciler var. KYK yurtlarında kalan, ailesinden uzak, kaygıyla baş etmeye çalışan gençler var. Onlara "güçlü ol" demek yerine gerçek bir destek sistemi kurulmalı. Ben terapist olmak istiyorum; ama terapiye erişemeyen bir toplumda terapist yetiştirmenin çelişkisini yaşıyorum. Özlediğim Türkiye, kampüste güvende olduğum, gece eve dönerken korkmadığım, kadın olduğum için ayrıca mücadele etmek zorunda kalmadığım bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan ilk beklentim, stajın ücretsiz ve denetimli olması. Öğrenciden staj ücreti alınması yasaklansın; klinik süpervizyon devlet tarafından desteklensin. İkincisi, kamu ruh sağlığı hizmetlerinin gençlere ücretsiz ulaşması. Üçüncüsü, üniversitelerde psikolojik danışma merkezlerinin gerçekten çalışması; "randevu verelim" deyip altı ay sonraya gün vermek çözüm değil. Politikacıdan beklentim, gençlerin ruh sağlığını bir zayıflık olarak sunmaması. Siyaset dili, "gençler dayanıksız" diye konuştuğunda bizi damgalıyor. Biz dayanıksız değiliz; desteksiz bırakılmışız. Bir de kadın öğrenciler için güvenli ulaşım ve aydınlatma istiyorum. Bunlar belediye hizmeti gibi görünüyor; ama benim dersime devam etmemi doğrudan etkiliyor. Politikacı, kampüse gelip "sizinleyiz" demek yerine bu hizmetleri koordine etsin.

> *"Ruh sağlığı bir lüks değil; ama staj ücreti onu lüks yapıyor."*

K04 • 23 YAŞINDA

Sanayi stajı yapan mühendis adayı

Elektrik-Elektronik Mühendisliği • Gazi Üniversitesi • Kırıkkale / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, üreten bir ülke. Ama "üretim" derken sadece fabrika sayısını kastetmiyorum; tasarlayan, geliştiren, patent alan bir ülke. Ben elektrik-elektronik okuyorum. Derslerde gördüğümüz devre ile sahada gördüğüm arıza arasında uçurum var. Stajda ilk kez bir üretim hattının nasıl durduğunu, bir sensörün nasıl yanlış ölçtüğünü gördüm. O gün anladım: Bizim eğitimimiz bize formülü öğretiyor, ama sistemi öğretmiyor. Özlediğim Türkiye, mühendisin sadece masa başında rapor yazmadığı, fabrikada karar verdiği bir ülke. Enerjide dışa bağımlılığımızın gençlerin geleceğini nasıl belirlediğini görüyorum. Güneş, rüzgâr, nükleer, verimlilik... Hangi tercih yapılırsa yapılsın, mühendislik kapasitesi yerli olmalı. Bir de sanayide liyakat istiyorum: Torpille işe alınan mühendis, sahada arızayı çözemiyor; bunun bedelini işçi ödüyor.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, sanayi politikasını seçim yatırımı olarak değil, on yıllık bir plan olarak görmesi. Her gelen iktidarın OSB'yi yeniden keşfetmesi, sanayiciye güven vermiyor. Mühendislik eğitimi ile sanayi arasında zorunlu ve denetimli staj istiyorum; sadece "staj yeri açın" demek yetmiyor, stajın içeriği denetlensin. Politikacıdan beklentim, fabrikayı açılış töreninde değil, üretim vardiyasında ziyaret etmesi. Bir de Ar-Ge teşviklerinin gerçekten Ar-Ge'ye gitmesi. Kâğıt üzerinde Ar-Ge merkezi açıp fiilen montaj yapan firmalar var; bunu denetleyecek bir mekanizma olmalı. Genç mühendisler olarak biz, "teşvik alan" değil, "üreten" bir ülke istiyoruz. Siyaset bunu anlatırken dürüst olmalı: Bazı yatırımlar acı reçete gerektirir; bunu seçim vaadi gibi sunmak yerine plan olarak anlatmalı.

> *"Mühendislik masada öğrenilmiyor; fabrikada, arızanın başında öğreniliyor."*

K05 • 20 YAŞINDA

Burslu, Ar-Ge hedefli öğrenci

Biyomedikal Mühendisliği • TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, bilgiyi ithal etmeyen, üreten bir ülke. Biyomedikal mühendisliği okuyorum; tıbbi cihazların nasıl üretildiğini öğrenmek istiyorum. Ama laboratuvarda değil, çoğu zaman videoda görüyorum. Üniversitemin imkânları Türkiye ortalamasının üzerinde; buna rağmen sahada görmek için staj yerini kendim bulmak zorundayım. Özlediğim Türkiye, öğrencinin "laboratuvara giremedim" demediği bir ülke. Bilim insanı olmak isteyen bir genç olarak, doktora yapmak için yurt dışına gitmek zorunda kalmak istemiyorum. Ama şu an tek yol bu gibi görünüyor. Bu, bir tercih değil; altyapı eksikliğinin sonucu. Özlediğim Türkiye, genç araştırmacının kalabildiği, ürettiği, patent aldığı bir ülke. Bir de kadın mühendis olarak, laboratuvarda değil, toplantı odasında da ciddiye alınmak istiyorum. "Sesin çok çıkmıyor" diye başlayan cümleleri artık duymak istemiyorum.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, araştırma fonlarını liyakate ve şeffaflığa bağlaması. TÜBİTAK projelerinde değerlendirme süreçleri açık olsun; ret gerekçesi yazılsın; itiraz hakkı olsun. Doktora öğrencilerine insan onuruna yakışır burs verilsin; "proje bitince maaş bitiyor" belirsizliği son bulsun. Politikacıdan beklentim, bilimi bir "milli gurur" malzemesi olarak değil, gündelik bir altyapı olarak görmesi. Açılışta kurdele kesmek kolay; laboratuvarın elektriği, suyu, teknik personeli olmadan o kurdele bir şey ifade etmiyor. Bir de üniversite kontenjanlarını artırırken laboratuvar kapasitesini hesaba katmalarını istiyorum. Diplomalı mezun sayısını artırmak, bilim üretmek anlamına gelmiyor. Bana "gençler geleceğimiz" demesinler; laboratuvarı, bursu ve kadroyu konuşsunlar.

> *"Laboratuvarı olmayan üniversite, bilim vaat edemez."*

K06 • 22 YAŞINDA

Dil ve kültür köprüsü kurmak isteyen öğrenci

Çince Mütercim Tercümanlık • Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, dünyayı merak eden ama kendini de unutmayan bir ülke. Çince mütercim tercümanlık okuyorum. İnsanlar "Ne iş yapacaksın?" diye soruyor; oysa benim derdim, iki kültür arasında köprü kurmak. Ama bunun için bir kez olsun Çin'de bulunmam gerekiyor; burs bulamıyorum. Dil öğrenmek, sadece kitaptan olmuyor; sokağa çıkmadan, insanla konuşmadan olmuyor. Özlediğim Türkiye, dil eğitimini bir ayrıcalık değil, temel eğitim hakkı olarak gören bir ülke. İlkokuldan itibaren yabancı dil öğretilsin; üniversitede değişim programları yaygınlaşsın; öğrenciye "git" değil, "git ve dön" imkânı verilsin. Bir de kültürel diplomasi istiyorum. Türkiye'nin dünyada anlatılması için sadece devlet kanalları değil, gençlerin merakı ve dili gerekiyor. Ben tercüman olarak bir metni çevirirken, aslında bir ülkeyi anlatıyorum. Bu işin ciddiye alınmasını istiyorum.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, dış politikayı günlük polemiklerden kurtarması. Merak siyaseti istiyorum: Hangi ülkede kaç öğrencimiz var, hangi dilde kaç mezun veriyoruz, hangi ülkeyle akademik iş birliğimiz var? Bu soruların cevabı bir strateji belgesinde olmalı. Politikacıdan beklentim, gençlere "siz gidin, orada temsil edin" demesi değil; gitmeleri için maddi ve hukuki koşulları kurması. Vize süreçlerinde öğrenciye eziyet edilmesin; denklik süreçleri şeffaf olsun. Bir de kültür-sanat alanında gençlerin önünü açsınlar. Benim gibi dil okuyan bir gencin en büyük sorunu, "bu bölüm ne işe yarar?" sorusuyla karşılaşmak. Siyaset, bu soruyu soranlara değil, bu bölümü bitiren gence güvenmeli. Gençlerin merakını bir maliyet olarak değil, bir yatırım olarak görmelerini istiyorum.

> *"Çince öğreniyorum; Çin'e yerleşmek için değil, Türkiye'ye Çin'i anlatmak için."*

K07 • 22 YAŞINDA

İşçi ailesinden, OSB stajı yapan öğrenci

Makine Mühendisliği • Çankaya Üniversitesi • Mersin / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Babam fabrikada çalışıyor; ben de makine mühendisliği okuyorum. Özlediğim Türkiye, bir işçi çocuğunun okumak için yıllarını harcamak zorunda kalmadığı bir ülke. Mersin'den Ankara'ya geldim. Kira, yemek, ulaşım... Ailem destek olmasa okuyamazdım. Stajda ilk kez bir üretim hattında çalıştım. Derslerde öğrendiğimiz makineyle fabrikadaki makine arasında dağlar var. Ama asıl fark, insan. Ustabaşı bana "Sen okumuşsun, biliyorsundur" dedi; ben ise hiçbir şey bilmiyordum. O gün anladım: Eğitim, bana özgüven değil, kâğıt veriyor. Özlediğim Türkiye, işçinin hakkını alabildiği, mühendisin sahada yetiştiği, kimsenin "torpil" olmadan iş bulamadığı bir ülke değil; tam tersi, torpilin olmadığı bir ülke. Bir de iş güvenliği istiyorum. Fabrikada baret takmayan ustayı uyaran mühendis olmak istiyorum; ama bunu yapınca işten atılmayacağımı bilmek istiyorum.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, stajı gerçekten denetlemesi. Benim stajımda bana "çiçekçi gibi koştur" dediler; bunu bireysel bir kötülük olarak görmüyorum, denetimsizliğin sonucu olarak görüyorum. Staj sözleşmesi, sigorta, asgari ücret ve öğrenme çıktısı zorunlu olsun. Politikacıdan beklentim, sanayiciyle konuşurken sadece "teşvik" değil, "işçi hakkı" da konuşması. Bir de bölgesel yatırım: Mersin'de OSB var, ama nitelikli staj yok. Her ilde aynı yatırım olmasın; ama her ilde insan onuruna yakışır bir başlangıç olsun. Siyasetin "gençlere iş" vaadini duymak istemiyorum; "hangi sektörde, kaç kişiye, hangi ücretle" sorusunun cevabını istiyorum. Babam gibi 30 yıl çalışıp emekli olamayan insanların çocukları olarak, biz daha iyi bir başlangıç istiyoruz.

> *"Fabrikada gördüğüm makineyle derslikteki arasında bir uçurum var."*

K08 • 23 YAŞINDA

Muhafazakâr genç, eşit vatandaşlık talebi

İlahiyat • Ankara Üniversitesi • Konya / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, dindar bir gencin de seküler bir gencin de birbirinin hayatına karışmadan yaşayabildiği bir ülke. Ben ilahiyat okuyorum. İnancım benim için hayatın merkezinde; ama bunu bir başkasına dayatmak gibi bir hakkım yok. Aynı şekilde, inancım yüzünden bir işe alınmamak da istemiyorum. Türkiye'de siyaset bazen dindarlığı bir kimlik kartı gibi kullanıyor; bazen de dindar genci potansiyel bir tehdit gibi görüyor. İkisi de yanlış. Özlediğim Türkiye, liyakatin inançtan bağımsız işlediği, din eğitiminin pedagojik ve özgür olduğu, kimsenin "öteki" ilan edilmediği bir ülke. Bir de aile baskısı meselesi var. Ben bölümümü kendi isteğimle seçmedim; ailemin ve hocalarımın yönlendirmesiyle girdim. Kimse bana fikrimi sormadı. Gençlerin kendi hayatları hakkında söz sahibi olması, sadece seküler gençler için değil, muhafazakâr gençler için de gerekli.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, dini siyasetin malzemesi yapmaması. Bir parti "dindar gençlik" diye konuştuğunda, benim inancımı temsil etmiyor; beni bir kitle olarak görüyor. Politikacıdan beklentim, kamuda liyakati gerçekten uygulaması. Bir kamu kurumuna atanacak kişinin namazına değil, liyakatine bakılmasını istiyorum. Aynı şekilde, başörtülü bir öğrencinin stajda ayrımcılığa uğramamasını, başörtüsüz bir öğrencinin de muhafazakâr bir ortamda dışlanmamasını istiyorum. Eşit vatandaşlık, herkesin aynı kurallara tabi olması demek. Bir de gençlik politikalarında "genç" denince sadece büyükşehirdeki üniversiteli akla gelmesin. Konya'da, Yozgat'ta, Van'da yaşayan gençler de var. Politikacı, o gençlerin sesini duymak için oralara gitmeli. Benim için adalet, sadece mahkeme kararı değil; bir işe alınırken, bir sınava girerken, bir stajda kimsenin inancına göre ayrımcılık yapılmaması.

> *"Adil devlet, bana da ötekine de aynı mesafede duran devlettir."*

K09 • 21 YAŞINDA

Kırıkkale'ye staj yerleştirmesi yapılan öğrenci

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi • Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, devletin kapısının bir dilekçeyle açıldığı bir ülke. Kamu yönetimi okuyorum; bürokrasiyi derslerde öğreniyorum, ama gündelik hayatta farklı bir şey görüyorum. Ankara'da yaşıyorum; staj için bana Kırıkkale'den yer çıktı. Alanımla ilgisi olmayan bir kurumda, kimsenin beni tanımadığı bir odada üç hafta geçirdim. Bu, bireysel bir şanssızlık değil; sistemin öğrenciyi değil, kontenjanı yerleştirmeye çalışması. Özlediğim Türkiye, kamu hizmetinin öngörülebilir olduğu bir ülke. Hangi belge, hangi süre, hangi ücret; bunlar önceden yazılı olsun. e-Devlet var ama hâlâ birçok iş için kapı kapı dolaşıyoruz. Bir de yerel yönetimlerde gençlerin gerçekten söz sahibi olduğu bir ülke istiyorum. Kent konseylerinde gençlik meclisleri var; ama çoğu danışma organı. Gençlerin bütçe ve karar süreçlerinde oy hakkı olmalı. Kamu yönetimi okuyan biri olarak, "devlet" dediğimiz şeyin insanlara nasıl davrandığıyla ölçüldüğüne inanıyorum.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, liyakati bir slogan değil, bir işleyiş haline getirmesi. Kamu atamalarında ilan, kriter, gerekçe ve itiraz zinciri olsun. Politikacıdan beklentim, gençleri "danışman" olarak çağırdığı toplantılarda değil, karar verilen masalarda görmesi. Belediyelerde gençlik meclisleri karar organı olsun; üniversitelerde öğrenci temsilcisi senatoda oy hakkına sahip olsun. Bir de staj eşleştirmesinin merkezi ve şeffaf olmasını istiyorum. Tek başvuru, çok tercih, alan ve coğrafya uyumu. Bunu yapmak teknolojik olarak zor değil; siyasi irade gerekiyor. Politikacı bana "gençlerin enerjisi" diye hitap etmesin; "hangi konuda karar vermek istiyorsun?" diye sorsun. Ben kamu yönetimi öğrencisiyim; bürokrasinin nasıl düzeltileceğine dair somut fikirlerim var. Bunları dinlemek, bir gençlik fotoğrafı çekmekten daha değerli.

> *"Sistem, öğrenciyi değil, kontenjanı yerleştirmeye çalışıyor."*

K10 • 20 YAŞINDA

Freelance içerik üreticisi

Halkla İlişkiler ve Reklamcılık • Anadolu Üniversitesi • Eskişehir

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, kültür-sanatın bir lüks değil, gündelik hayatın parçası olduğu bir ülke. Halkla ilişkiler ve reklamcılık okuyorum; bir yandan freelance içerik üretiyorum. Bu sektörde genç olmak, "deneyimsiz" kabul edilmek demek. Ama aynı genç, bir markanın sosyal medya hesabını tek başına yönetiyor. Emek var, telif yok; iş var, güvence yok. Özlediğim Türkiye, gençlerin ürettiği içeriğin, tasarımın, müziğin, filmin değer gördüğü bir ülke. Kültür bütçesi, sadece büyük festivallere değil, gençlerin küçük projelerine de ayrılmalı. Bir de dijital haklar meselesi var. Sosyal medya düzenlemesi denince akla sadece yasak geliyor; oysa genç üretici için telif, veri koruma, platform şeffaflığı ve gelir paylaşımı daha önemli. Özlediğim Türkiye, gençlerin dijital alanda hem özgür hem korunaklı olduğu bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, kültür-sanatı "gençlik etkinliği" düzeyinde bırakmaması. Genç sanatçı ve üretici için fon, telif koruması ve kamusal alan istiyorum. Politikacıdan beklentim, gençlerin ürettiği işleri seçim afişi olarak kullanmadan önce emeğine saygı duyması. Bir de siyasetin dili... Gençler sürekli "potansiyel" olarak anılıyor; oysa biz bugün üretiyoruz. "Siz geleceğimizsiniz" cümlesi, bugünkü emeğimizi görünmez kılıyor. Politikacı, genç bir tasarımcının, yazılımcının, müzisyenin işini görsün; telifini, sigortasını, vergisini konuşsun. Eskişehir gibi öğrenci kentlerinde kültür mekânları, gençlerin erişebileceği fiyatlarla var olsun. Bir de yerel yönetimlerin gençlik projelerine gerçek bütçe ayırmasını istiyorum. "Gençlik festivali" düzenlemek kolay; ama gençlerin yıl boyunca üretmesini sağlayacak altyapı gerekiyor.

> *"Gençlik sadece tüketen değil; üreten, telif alan, emeği görülen bir kesim."*

K11 • 19 YAŞINDA

Meslek yüksekokulu öğrencisi

Bilgisayar Programcılığı • Ankara Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, meslek yüksekokulu öğrencisinin "ikinci sınıf" görülmediği bir ülke. Bilgisayar programcılığı okuyorum. İnsanlar "neden dört yıllık okumadın?" diye soruyor. Oysa ben yazılım öğrenmek istiyorum; bunun için illa dört yıl okumak gerekmiyor. Ama işe alımlarda "lisans mezunu" şartı görüyorum; maaşta, terfide, hatta stajda bile fark var. Özlediğim Türkiye, mesleki eğitimin itibarının geri geldiği bir ülke. Teknisyen, yazılımcı, tekniker; bunlar "alternatif" değil, üretimin bel kemiği. Bir de geçiş hakkı istiyorum: Meslek yüksekokulundan lisans programına geçiş, keyfi barajlarla değil, yeterlilikle olsun. Ben okumak istiyorum; ama borçlanmadan, aileme yük olmadan. Özlediğim Türkiye, eğitimin her kademesinde insan onuruna yakışır bir başlangıç yapılabilen bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, mesleki eğitimi "işsizliğe çare" olarak değil, "nitelikli üretim" olarak görmesi. Sanayi ile meslek yüksekokulları arasında gerçek staj protokolleri olsun; stajda sigorta ve asgari ücret olsun. Politikacıdan beklentim, gençlere "üniversite mezunu ol" demeyi bırakması. Herkesin dört yıllık okuması gerekmiyor; ama herkesin nitelikli bir işte çalışma hakkı var. Bir de dijital beceriler: Devlet, gençlere ücretsiz yazılım ve veri eğitimi verebilir; özel sektörle ortak sertifika programları kurabilir. Benim gibi bir öğrenci, staj bulmak için tanıdık arıyor. Bu, sistemin değil, ilişkilerin işlediğini gösteriyor. Politikacı bana "gençlerin dinamizmi" diye konuşmasın; staj platformu, geçiş hakkı ve maaş adaleti konuşsun. Bunlar soyut değil; benim her gün yaşadığım sorunlar.

> *"Diploma almak, borç almakla aynı şey olmamalı."*

K12 • 22 YAŞINDA

Genç sanatçı, konservatuvar öğrencisi

Çalgı Eğitimi (Klarnet) • Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi • İzmir / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, sanatın bir süs değil, bir hak olduğu bir ülke. Klarnet çalıyorum; konservatuvarda okuyorum. Ailem "ne iş yapacaksın?" diye sorduğunda verecek net bir cevabım vardı: Sahne. Ama sahneye çıkmak için önce enstrüman, sonra oda, sonra bilet parası gerekiyor. Özlediğim Türkiye, genç bir sanatçının yeteneğini maddi imkânsızlığa kurban etmediği bir ülke. Kamu konservatuvarları güçlensin; genç sanatçılar için fon, sahne ve turne desteği olsun. Bir de kültür politikası istiyorum: Sadece büyük şehirlerde değil, Anadolu'da da konser salonları, kütüphaneler, tiyatrolar olsun. İzmir'de doğdum; İzmir'in kültür hayatını seviyorum, ama orada bile genç bir sanatçının yaşaması zor. Özlediğim Türkiye, sanatçının "ek iş" yapmadan sanatını icra edebildiği bir ülke. Bu, lüks değil; bir toplumun kendini ifade etme hakkı.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, kültür-sanat bütçesini gerçekten artırması ve bunu genç sanatçılara ulaştırması. Politikacıdan beklentim, sanatı ideolojik bir araç olarak görmemesi. Bir eser, iktidara yakın olduğu için değil, iyi olduğu için desteklensin. Bir de sanat eğitimi: İlkokuldan itibaren müzik, resim, tiyatro dersleri zorunlu olsun; sadece "yeteneği olan" çocuklar değil, herkes sanatla tanışsın. Ben konservatuvar öğrencisiyim; ama üniversitede sanat eğitimi almayan arkadaşlarımın da bir konsere, bir tiyatroya gidecek parası olsun. Politikacı, "gençler sanata ilgi duymuyor" demesin; bilet fiyatlarına, ulaşıma, salon kapasitesine baksın. İzmir'de gençlik festivalleri güzel; ama festival bitince sahne kapanıyor. Kalıcı bir kültür altyapısı istiyorum. Sanat, seçim döneminde hatırlanacak bir etkinlik değil; her gün nefes alınan bir alan.

> *"Sanat bir ülkenin hafızasıdır; hafızası olmayan ülke, geleceğini de kuramaz."*

K13 • 24 YAŞINDA

Göç, dil ve eşit yurttaşlık

Sosyoloji • Başkent Üniversitesi • Van / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, kimsenin dilini, kimliğini saklamak zorunda kalmadığı bir ülke. Van'da doğdum, Ankara'ya okumak için geldim. Üniversitede ilk yıl, "memleket neresi?" sorusuna cevap verirken tereddüt ettim. Çünkü bazen bu soru, bir sohbet başlatmıyor; bir sınır çiziyor. Özlediğim Türkiye, farklı dillerin, inançların, hayat tarzlarının birbirine tehdit olarak görülmediği bir ülke. Bunun için önce eşit yurttaşlık gerekiyor. Herkesin aynı haklara sahip olduğu, ayrımcılığın etkili biçimde yaptırıma bağlandığı, devletin güvenlik diliyle değil, hak diliyle konuştuğu bir ülke. Bir de bölgesel eşitlik: Van'da nitelikli staj, iş, kültür imkânı olsun; gençler okumak için batıya göç etmek zorunda kalmasın. Ben sosyoloji okuyorum; göçün sadece bir yer değiştirme değil, bir kimlik kaybı olduğunu görüyorum. Özlediğim Türkiye, insanın doğduğu yerde kalabildiği, kalmak istediği için kaldığı bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, Kürt meselesini sadece güvenlik başlığı olarak görmemesi. Bu, bir "sorun" değil; bir eşitlik ve yüzleşme meselesi. Politikacıdan beklentim, kutuplaştırıcı dil yerine ortak yaşamı kurması. Bana "sen bizdensin" demesi değil; farklı olduğumu kabul edip yine de eşit davranması. Bir de anadilin kamusal görünürlüğü ve eğitimde destekleyici programlar... Bunlar, "bölünme" değil; insanın kendini ifade etme hakkı. Yerel yönetimlerde gençlerin, kadınların ve farklı toplulukların temsili güçlendirilsin. Politikacı, Van'a seçim döneminde değil, sürekli gelsin; gençlerle sadece fotoğraf için değil, proje için konuşsun. Ben siyasetten mucize istemiyorum; sadece korkmadan yaşayabileceğim bir ülke istiyorum. Bu, çok şey değil; ama Türkiye'de hâlâ çok şey.

> *"Bana "yanındayız" demelerini istemiyorum; beni hedef göstermemelerini istiyorum."*

K14 • 21 YAŞINDA

Deprem sonrası kentsel dönüşüm deneyimi

Endüstri Mühendisliği • Gazi Üniversitesi • Gaziantep / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, depremi unutmayan bir ülke. Gaziantep'te 6 Şubat'ı yaşadım. Evimiz ağır hasar aldı; aylarca çadırda, sonra kiralık evde yaşadık. Üniversiteye geldiğimde herkes "geçmiş olsun" dedi; ama geçmedi. Özlediğim Türkiye, bir binayı yaparken de yıkarken de aynı ciddiyeti gösteren bir ülke. Deprem sonrası yapılan konutların denetimi şeffaf olsun; müteahhitin adı kadar, denetçinin adı da yazsın. Bir de kentsel dönüşüm: "Riskli bina" ilan edip insanları mahalleden koparmak çözüm değil. İnsanların yerinde kalabildiği, kirasını ödeyebildiği bir dönüşüm istiyorum. Özlediğim Türkiye, gençlerin deprem sonrası travmasını görmezden gelmeyen bir ülke. Okullarda afet eğitimi, üniversitelerde psikolojik destek, yurtlarda güvenlik denetimi... Bunlar birbirinden ayrı değil. Ben endüstri mühendisliği okuyorum; afet lojistiği, kriz yönetimi, tedarik zinciri... Bunları öğreniyorum, ama sahada uygulayacak bir mekanizma göremiyorum.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, afet politikasını bir "yardım kampanyası" gibi değil, bir devlet görevi gibi yürütmesi. Kalıcı konut, denetim, afet bütçesi ve yerel yönetim kapasitesi; hepsi planlı olsun. Politikacıdan beklentim, deprem bölgesine seçim döneminde değil, her zaman gitmesi. Bir de gençlere afet eğitimi ve gönüllülük imkânı verilmesi; biz sadece yardım alan değil, yardım eden taraf olmak istiyoruz. Gaziantep'te gençlerin nitelikli iş bulamadığı için batıya göç ettiğini görüyorum. Deprem sonrası yatırımlar, sadece konut değil, istihdam da getirmeli. Politikacı "yüzyılın felaketi" diyor; ben "yüzyılın dersi" olarak görüyorum. Bu ders, denetim, şeffaflık ve yerel kapasitenin ne kadar hayati olduğunu gösterdi. Bir daha aynı acıyı yaşamamak için siyasetin bahanesi olmamalı.

> *"Güvenli bina bir hak; denetimi de devletin görevi."*

K15 • 22 YAŞINDA

Öğrenci konseyi deneyimi

Hukuk • Atılım Üniversitesi • İzmir / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, gençlerin gerçekten söz sahibi olduğu bir ülke. Hukuk okuyorum ve iki yıl öğrenci konseyinde çalıştım. İlk işimiz rektörlükten su sebili istemek oldu; iki dönem boyunca uğraştık. Tuvalet kapısının tamiri aylarca sürdü. Bunlar küçük şeyler gibi görünüyor; ama temsilin gündelik hayatta nasıl işlediğini gösteriyor. Özlediğim Türkiye, gençlerin "danışılan" değil, "karar veren" tarafta olduğu bir ülke. Üniversitede senatoda oy hakkı, bütçe komisyonunda temsil, müfredat sürecinde söz. Yerelde gençlik meclisleri, Meclis'te gençlik etki analizi. Bir de korku kültürü: Öğrenci konseyinde bir konuyu gündeme getirdiğinde "başın ağrır mı?" diye düşünmek istemiyorum. Özlediğim Türkiye, gençlerin itiraz ettiği için değil, itiraz etmediği için kaygı duyulan bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, öğrenci temsiliyetini yasal güvenceye alması. Öğrenci birliği tüzel kişiliği olsun, bütçesi olsun, senatoda oy hakkı olsun. Politikacıdan beklentim, kampüse gelip "gençler ne istiyor?" diye sorması değil; "hangi kararı birlikte alıyoruz?" diye sorması. Bir de gençlik kollarının vitrin olmaktan çıkması. Partilerin gençlik kolları, seçim döneminde afiş asan ekipler değil; politika üreten birimler olmalı. Ben hukukçu olarak, öğrenci hakları için bağımsız bir birim istiyorum. Disiplin soruşturmasında öğrencinin yanında ücretsiz avukat olsun; karar gerekçeli olsun; itiraz yolu açık olsun. Bunlar "öğrenci işi" değil; hukuk devletinin gereği. Politikacı bana "siz bizim geleceğimizsiniz" derse, ben de ona "o zaman bugünkü kararlara ortak edin" derim. Bu kadar basit.

> *"Temsil, su sebili istemekten başlar; ama karar masasında bitmeli."*

K16 • 20 YAŞINDA

24 tercih yapan, burslu öğrenci

Uluslararası İlişkiler • Bilkent Üniversitesi • İstanbul / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, bir gencin hayatını 18 yaşında verdiği bir sıralama kararına mahkûm etmeyen bir ülke. 24 tercih yaptım; ilk 14'ü lisede bana verilen rehberlik doğrultusunda listeye eklendi. Bölümüme 5. sıradaki tercihimle yerleştim. Şimdi uluslararası ilişkiler okuyorum ve iyi ki buradayım; ama buraya gelmem bir planın değil, bir tesadüfün sonucu. Özlediğim Türkiye, gençlerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirildiği bir ülke. Bölüm tanıtımlarında ders içeriği, mezunların iş hayatı, istihdam verisi olsun. Lise öğrencisi, üniversite öğrencisiyle konuşabilsin; akran rehberliği olsun. Bir de eğitimde fırsat eşitliği: Ben burslu okuyorum; ama burslu olmayan arkadaşlarımın aynı imkânlara erişemediğini görüyorum. Özlediğim Türkiye, eğitimin ailenin bütçesine göre değişmediği bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, eğitim reformunu "daha fazla üniversite" değil, "daha iyi yönlendirme" üzerinden kurması. Kariyer okuryazarlığı ortaokuldan itibaren ders olsun; akran danışmanlığı platformu kurulsun; bölüm değişimi kolaylaşsın. Politikacıdan beklentim, gençlere "hangi bölümü okumalısın?" diye akıl vermesi değil; doğru bilgiyi, deneyimi ve geçiş imkânını sağlaması. Bir de seçim dönemlerinde "herkese burs" vaadi yerine, bursun gerçekten ihtiyacı olana gitmesi. Ben burslu bir öğrenciyim; bursun kime gittiğini görmek istiyorum. Politikacı, üniversiteye geldiğinde sadece rektörle değil, öğrenci temsilcisiyle ve sıradan öğrenciyle konuşsun. Benim hikâyem bir "başarı hikâyesi" değil; düzeltilmesi gereken bir sistemin tesadüfü. Siyaset, tesadüfleri azaltmalı.

> *"Bölümümü ilgiyle değil, sıralamayla seçtim; bu bir tercih değildi."*

K17 • 23 YAŞINDA

Stajda mobbing yaşayan öğrenci

Mekatronik Mühendisliği • Erciyes Üniversitesi • Kayseri

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, stajyerin bedava işgücü olmadığı bir ülke. Kayseri'de mekatronik okuyorum; OSB'de staj yaptım. İlk gün bana "sen burada öğrenmeye değil, koşmaya geldin" dediler. Üç ay boyunca evrak taşıdım, çay getirdim, makine temizledim. Öğrendiğim tek şey, fabrikanın hangi saatte çay molası verdiği oldu. Özlediğim Türkiye, stajın bir öğrenme sözleşmesi olduğu bir ülke. Stajyerin bir mentoru olsun, öğrenme çıktısı tanımlansın, denetim olsun. Bir de mobbing: "Şaka yaptık" diye başlayan cümleler, "sen yenisin" diye bitiyor. Gençler bunu şikâyet edemiyor; çünkü stajı bitmez, referansı gider. Özlediğim Türkiye, genç işçinin ve stajyerin sesini çıkarabildiği bir ülke. Kayseri'de sanayi güçlü; ama üniversite ile OSB arasında gerçek bir köprü yok. Ben mezun olunca ne yapacağım? Bu sorunun cevabı, sadece benim çabamla verilecek bir soru olmamalı.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, staj reformunu gerçekten uygulaması. Yazılı sözleşme, sigorta, asgari ücret, mentor ve denetim; hepsi yasal güvenceye bağlansın. Öğrenciden ücret alınması yasaklansın; angarya niteliğindeki stajlara yaptırım uygulansın. Politikacıdan beklentim, OSB'lerle üniversiteler arasında protokol kurması; ama bu protokollerin içini denetlemesi. "Protokol imzalandı" demek, stajın nitelikli olduğu anlamına gelmiyor. Bir de gençlerin iş güvenliği eğitimi alması; fabrikada baret takmayan ustayı uyaran stajyer, işten atılma korkusu yaşamamalı. Politikacı, sanayiciyle konuşurken "nitelikli eleman yok" cümlesini duyuyor; ama gençlerin "nitelikli staj yok" cümlesini de duysun. İki taraf aynı kopukluktan şikâyetçi. Çözüm, iki tarafı aynı masaya oturtmak; suçlu aramak değil.

> *"Sadece staj yeri açarak pratik açığını kapatamayız."*

K18 • 22 YAŞINDA

Atama bekleyen öğretmen adayı

Elektrik Öğretmenliği • Gazi Üniversitesi • Sivas / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, öğretmenin itibarının geri geldiği bir ülke. Elektrik öğretmenliği okuyorum; mezun olunca atama bekleyeceğim. Arkadaşlarımın bir kısmı çoktan umudunu kaybetti; başka sektörlere yöneliyor. Özlediğim Türkiye, öğretmen atamalarının liyakate dayandığı, mülakatın nesnel ölçütlere bağlandığı, atama takviminin öngörülebilir olduğu bir ülke. Bir de kırsal eğitim: Sivas'ta okuduğum lisede fizik öğretmenimiz yoktu; dersleri başka branştan öğretmenler girdi. Bu, sadece oradaki öğrencilerin değil, ülkenin kaybı. Özlediğim Türkiye, her köy okulunda nitelikli öğretmenin olduğu, öğretmenin barınma ve ulaşım sorunu yaşamadığı bir ülke. Bir de mesleki itibar: Öğretmen maaşı, öğretmenin emeğiyle orantılı olsun. Ben idealist bir öğretmen olmak istiyorum; ama ideallerle kira ödenmiyor. Bu ülkenin öğretmenlere ihtiyacı var; öğretmenlerin de bu ülkeye güvenmeye ihtiyacı var.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, öğretmen atamalarını bir seçim malzemesi yapmaması. Her yıl "şu kadar öğretmen atayacağız" açıklaması, takvim ve bütçe olmadan bir vaat. Politikacıdan beklentim, atama kriterlerini açıkça ilan etmesi; mülakatı kaldırmasa bile nesnel puanlama getirmesi; itiraz hakkı tanıması. Bir de öğretmenlerin mesleki gelişimi: Genç öğretmenler, atandıkları ilk yıl yalnız bırakılıyor. Mentorluk, hizmet içi eğitim ve psikolojik destek olsun. Kırsalda görev yapan öğretmenlere lojman, ulaşım ve ek destek verilsin. Politikacı "eğitimde fırsat eşitliği" derken sadece müfredatı değil, öğretmen dağılımını da kastetsin. Ben Sivas'ta okudum; oradaki bir öğrencinin hayatını değiştirecek tek şey iyi bir öğretmen olabilir. Siyaset, o öğretmeni oraya göndermeli; sadece konferans salonunda "eğitim şart" dememeli.

> *"Öğretmenlik bir ideal; atama bir kader olmamalı."*

K19 • 21 YAŞINDA

Kadın mühendis adayı

Endüstri Mühendisliği • TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, bir kadının mühendis olmak için iki kat fazla kanıt sunmak zorunda kalmadığı bir ülke. Endüstri mühendisliği okuyorum; grup projelerinde, staj başvurularında, mülakatlarda hep aynı soruyla karşılaşıyorum: "Bu işi yapabilecek misin?" Erkek arkadaşlarıma bu soru sorulmuyor. Özlediğim Türkiye, liyakatin cinsiyetten bağımsız işlediği, ücretin şeffaf olduğu, kreş ve esnek çalışma gibi desteklerin "imtiyaz" değil "hak" sayıldığı bir ülke. Bir de şiddet ve güvenlik: Kadın öğrenciler için kampüs, ulaşım ve barınma güvenliği bir lüks değil. Ben gece labdan çıkarken servis saatini kaçırmamak için endişelenmek istemiyorum. Özlediğim Türkiye, kadınların sadece "aile" veya "genç" başlıkları altında değil, üretimin ve kararın içinde anıldığı bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, kadın istihdamını bir hedef olarak koyması; ama bunu kota tartışmasına sıkıştırmaması. Şeffaf ücret, kreş desteği, doğum izninin ebeveynler arasında paylaşılması, kadın girişimcilere kredi... Bunlar somut. Politikacıdan beklentim, kadın gençlere "siz güçlüsünüz" demesi değil; güçlü olmak için gereken altyapıyı kurması. Bir de siyaset dili: Kadın bedeni, kıyafeti, medeni durumu üzerinden siyaset yapılmasın. Ben mühendis olarak, fikrimle ve işimle anılmak istiyorum. Politikacı, gençlik toplantılarında masaya eşit sayıda kadın ve erkek oturtuyorsa, bu bir başlangıç; ama kararın kimin verdiğine de bakmalı. "Kadın dostu" bir söylem değil, kadınların karar verdiği bir sistem istiyorum. Bu, sadece kadınlar için değil; daha iyi bir mühendislik, daha iyi bir ülke için gerekli.

> *"Masada tek kadın olmak, masada hiç kadın olmamasından iyidir; ama yeterli değil."*

K20 • 22 YAŞINDA

Araştırmacı, beyin göçü tartışması

Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Mühendisliği • TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi • Bursa

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, bilgiyi ithal etmeyen, üreten bir ülke. Malzeme bilimi ve nanoteknoloji okuyorum; laboratuvarda geçirdiğim saatler, ülkenin geleceğine dair umudumu ayakta tutuyor. Ama doktora için yurt dışına gitmeyi düşünüyorum. Bu, Türkiye'den kaçmak değil; alanımda ilerlemek için tek yol gibi görünüyor. Özlediğim Türkiye, genç araştırmacının kalabildiği bir ülke. Laboratuvar altyapısı, doktora bursu, akademik özgürlük, patent desteği ve sanayi iş birliği... Bunlar birbirini tamamlayan parçalar. Bir de bilim insanına saygı: Televizyonda "profesör" diye konuşan ama bilimsel yayını olmayan insanların gölgesinde çalışmak istemiyorum. Özlediğim Türkiye, liyakatin akademide de işlediği bir ülke. Bursa'da sanayi güçlü; ama üniversite ile sanayi arasındaki Ar-Ge iş birliği hâlâ zayıf. Ben mezun olunca ne yapacağım? Bu sorunun cevabı, ülkenin bilim politikasında olmalı.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, Ar-Ge'yi bir "teşvik kalemi" değil, bir "ulusal öncelik" olarak görmesi. Kamu araştırma fonları şeffaf ve liyakate dayalı olsun; proje değerlendirmelerinde ret gerekçesi yazılsın; genç araştırmacılara bağımsız proje yürütme imkânı verilsin. Politikacıdan beklentim, beyin göçünü "ihanet" olarak değil, "kayıp" olarak görmesi. Gençlerin gitmesini engellemek için pasaport değil, altyapı gerekir. Doktora sonrası geri dönüş programları, laboratuvar kurulum desteği, konut ve kreş imkânı... Bunlar somut adımlar. Bir de üniversite-sanayi iş birliği: Bursa'daki OSB'lerle üniversiteler ortak proje yürütsün; öğrenci daha lisans düzeyinde gerçek bir Ar-Ge probleminde çalışsın. Politikacı "milli teknoloji" diyor; ben "milli teknoloji"nin ancak özgür araştırmacıyla mümkün olduğunu düşünüyorum. Bilim, korkuyla değil, merakla ilerler.

> *"Bana "dön" demek yetmiyor; döndüğümde beni bekleyen bir laboratuvar olmalı."*

K21 • 21 YAŞINDA

Rehberlik yanlışlığı yaşayan öğrenci

Hukuk • Başkent Üniversitesi • Adana / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, insanın fikrini değiştirebildiği bir ülke. Lisede rehberlik görüşmesinde bana "sesin çok derin, neden seslendirme sanatçısı olmuyorsun?" dediler. O gün güldüm; ama yıllar sonra fark ettim ki, hayatımın en önemli kararı bir cümlelik bir izlenime bırakılmıştı. Hukuk okuyorum, memnunum; ama buraya gelene kadar yanlış tercih, yüksek ortalama barajı ve aile beklentisi arasında sıkıştım. Özlediğim Türkiye, bölüm değiştirmenin "başarısızlık" değil, "keşif" sayıldığı bir ülke. Yatay geçiş kolaylaşsın; keyfi barajlar kalksın; ikinci bahar mümkün olsun. Bir de kariyer rehberliği: Lise öğrencisine "önü açık bölüm" demek yerine, ders içeriğini, mezunların ne yaptığını, iş hayatının nasıl olduğunu anlatalım. Özlediğim Türkiye, gençlerin kendilerini tanıyarak seçim yaptığı bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, eğitim sistemini tek bir sınavın etrafında kurmaması. Bölüm seçimi, bir yıllık ortak çekirdek veya majör-minör gibi esnek modellerle desteklensin; pilot uygulamalar yapılsın. Politikacıdan beklentim, gençlere "sen ne istiyorsun?" diye sorması; ama bunu bir anket olarak değil, bir karar süreci olarak yapması. Bir de rehberlik: Akran danışmanlığı, mezun mentorluğu ve gerçek staj deneyimi... Bunlar kariyer günlerinden daha etkili. Ben hukuk öğrencisiyim; ama hâlâ duruşma salonunda nasıl davranacağımı bilmiyorum. Eğitim, bana "avukat olabilirsin" diyor; "avukat nasıl olunur" demiyor. Politikacı, eğitimin vaadiyle gerçeği arasındaki farkı kapatmalı. "Gençler kararsız" demesin; karar mimarisini düzeltmediğini kabul etsin.

> *"18 yaşında verilen bir karar, bir ömür boyu ceza olmamalı."*

K22 • 22 YAŞINDA

İşsizlik ve askerlik kaygısı

Makine Mühendisliği • Gazi Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, mezun olduğunda "hangi işi seçeceğim?" diyebildiğin bir ülke. Makine mühendisliği okuyorum; son sınıfa geldim ve hâlâ iş bulma korkusu yaşıyorum. İlanlarda "3-5 yıl deneyim" yazıyor; biz daha yeni mezunuz. Staj yaptım; ama staj, işe giriş kapısı olmadı. Askerlik de ayrı bir belirsizlik: Ne zaman gideceğim, iş görüşmelerini nasıl etkileyecek? Özlediğim Türkiye, genç bir erkeğin hayatını askerlik, iş ve ev kirası arasında planlamak zorunda kalmadığı bir ülke. Bir de aile baskısı: "Devlette işe gir" diyorlar. Kamu istihdamı elbette önemli; ama özel sektörde de insan onuruna yakışır bir başlangıç olmalı. Özlediğim Türkiye, gençlerin sadece "atanmak" için değil, üretmek için de çalışabildiği bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, gençlik istihdamını bir "teşvik" başlığı olarak değil, bir "geçiş programı" olarak görmesi. Stajdan işe geçiş, mentorluk, ilk iş garantisi değil ama ilk iş desteği... İşverene genç istihdamı için vergi ve sigorta teşviki verilsin; ama bu teşvik, düşük ücretli ve güvencesiz işleri sübvanse etmesin. Politikacıdan beklentim, askerlik sürecini öngörülebilir kılması; mezuniyet ve işe giriş planlamasıyla çakışmayacak bir takvim sunması. Bir de "gençler iş beğenmiyor" söylemi: Bu, gençleri suçlayan bir dil. İş yoksa, ücret düşükse, güvence yoksa, genç ne yapsın? Politikacı, işverenle genç arasındaki pazarlık gücünü dengelemeli. Ben makine mühendisi olarak üretmek istiyorum; ama üretmek için önce bir fırsat gerekiyor. Bu fırsatı sadece tanıdık değil, liyakat sağlasın.

> *"Biz işsizlikten korkmuyoruz; işsizliğin bizim suçumuz sayılmasından korkuyoruz."*

K23 • 23 YAŞINDA

Ortak çekirdek modeline eleştirel bakan öğrenci

Elektrik-Elektronik Mühendisliği • TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi • İzmir / Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, reform yaparken "iyi niyet" ile "iyi tasarım" arasındaki farkı bilen bir ülke. Elektrik-elektronik okuyorum; bölüm seçiminin 18 yaşında yapılmasını ben de eleştiriyorum. Ama ortak çekirdek yıl gibi çözümlerin, popüler bölümlerde yapay bir yığılma yaratabileceğini görüyorum. Bilgisayar mühendisliği gibi alanlarda kontenjan yetmezse, öğrenci istediği bölüme geçemiyor; sonunda yine sıralama belirliyor. Yani sorun, seçimin zamanlaması kadar, kontenjan yönetimi ve rehberlik. Özlediğim Türkiye, politikaları pilot uygulamayla test eden, veriyle düzelten bir ülke. "Her üniversitede aynı model" dayatması yerine, fakülte ve bölüm özelliklerine göre esneklik olsun. Bir de liyakat: Reform adı altında yeni bir "torpil" kanalı açılmasın. Özlediğim Türkiye, iyi fikirlere şüpheyle yaklaşmanın değil, kanıtla yaklaşmanın normal olduğu bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, eğitim politikasını kanıta dayandırması. Pilot uygulama, bağımsız değerlendirme, kamuoyuna açık veri... Bunlar olmadan hiçbir reformun başarısını ölçemeyiz. Politikacıdan beklentim, kendi fikrine katılmayan öğrencileri de dinlemesi. Ben ortak çekirdek modeline karşıyım; bu, "statükocu" olduğum anlamına gelmiyor. Sadece riskleri görüyorum. Bir de kontenjan politikası: Popüler bölümlerde kontenjan artırılırken altyapı, öğretim üyesi ve laboratuvar kapasitesi hesaba katılsın. "Talep var, kontenjan açalım" demek, kaliteyi düşürüyor. Politikacı, gençlere "siz ne düşünüyorsunuz?" diye sorduğunda, cevabı beğenmezse de dinlemeli. Demokrasi, sadece seçim değil; farklı görüşü karar sürecine dahil etme sanatı. Benim eleştirim, bu sürece dahil edilirse daha iyi bir reform çıkar.

> *"İyi niyetli bir reform, yanlış tasarlanınca yeni bir eşitsizlik üretir."*

K24 • 24 YAŞINDA

Genç girişimci, bürokrasi eleştirmeni

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler • Başkent Üniversitesi • Ankara

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, genç bir girişimcinin fikrini hayata geçirirken bürokrasiyle boğuşmadığı bir ülke. Siyaset bilimi okuyorum; bir yandan küçük bir yazılım girişimi kurmaya çalışıyorum. Şirket kurmak, vergi levhası, SGK, e-fatura, teşvik başvurusu... Her adımda ayrı bir kapı. Özlediğim Türkiye, kuralların basit, öngörülebilir ve herkese eşit uygulandığı bir ülke. Girişimcilik, sadece "gençlik fonu" dağıtmak değil; vergi adaleti, finansmana erişim, rekabetin korunması ve hukuk güvenliği demek. Bir de liyakat: Devlet ihalesinde, teşvikte, fonda "kimin tanıdığı var?" sorusu sorulmasın. Özlediğim Türkiye, gençlerin sadece memur olmayı değil, üretmeyi ve istihdam yaratmayı da hayal edebildiği bir ülke. Ama bunun için risk almanın cezalandırılmadığı bir ortam gerekiyor.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, genç girişimciliğini bir "PR projesi" olarak değil, bir "ekonomik politika" olarak görmesi. Gençlere vergi istisnası, düşük faizli kredi, danışmanlık ve kamu alımlarında fırsat... Ama bunlar denetimsiz dağıtılmasın; liyakate ve performansa bağlansın. Politikacıdan beklentim, girişimciyi "kahraman" ilan etmesi değil; iflas eden genç girişimcinin de onurunu koruması. Risk alan insan, başarısız olduğunda borç altında ezilmemeli. Bir de bürokrasi: e-Devlet gerçekten tek pencere olsun; aynı bilgiyi beş kuruma tekrar tekrar vermeyelim. Politikacı "gençler iş kuramıyor" diyorsa, önce kendi kurumlarının gençlere kaç saat harcattığını ölçsün. Benim için özgürlük, bir şirketi bir haftada kurabilmek; bu, ekonomik olduğu kadar siyasi bir özgürlük meselesi.

> *"Girişimci gencin önündeki en büyük engel, vergi değil; belirsizlik."*

K25 • 24 YAŞINDA

Çalışarak okuyan, açık öğretim öğrencisi

Açıköğretim • Anadolu Üniversitesi • İzmir

NASIL BİR TÜRKİYE ÖZLÜYOR?

Özlediğim Türkiye, çalışan gencin de öğrenci olduğunu kabul eden bir ülke. Ben açık öğretimde okuyorum; gündüz bir mağazada çalışıyorum, akşam derslere yetişmeye çalışıyorum. İnsanlar "açık öğretim mi, kolaymış" diyor. Oysa benim için en zor şey, mesai sonrası yorgunlukla derse odaklanmak. Kütüphaneye gidecek vaktim yok; internet kotam sınırlı; sınav yerine ulaşım ayrı bir maliyet. Özlediğim Türkiye, eğitimin sadece kampüsü olanlara ait olmadığı bir ülke. Yaygın eğitim, dijital erişim, akşam dersleri ve ücretsiz ulaşım... Bunlar "yetişkin eğitimi" değil; eğitim hakkının parçası. Bir de çalışan gençlerin hakları: Ücretli izin, esnek vardiya, sendikal güvence. Özlediğim Türkiye, okumak için çalışmak zorunda kalan gençlerin iki hayatı birden taşımadığı bir ülke.

POLİTİKADAN VE POLİTİKACIDAN BEKLENTİSİ

Politikadan beklentim, gençlik politikalarını sadece tam zamanlı üniversite öğrencileri üzerinden kurmaması. Çalışan gençler, açık öğretim öğrencileri, kursiyerler, meslek lisesi mezunları... Hepsi gençlik gündeminin parçası. Politikacıdan beklentim, "genç" denince aklına sadece kampüsteki kişi gelmemesi. Dijital erişim desteği, ücretsiz ulaşım, akşam kütüphaneleri ve yaygın eğitim programları istiyorum. Bir de işverenlerin çalışan gence eğitim izni vermesi; bunu yasal güvenceye bağlamak mümkün. Politikacı "hayat boyu öğrenme" diyor; ben "hayat boyu çalışma" yaşıyorum. Bu ikisini birbirine bağlamak zorunda. Benim gibi gençler, siyasetin görmediği bir yerde yaşıyor; ama ülkenin üretiminde, tüketiminde ve geleceğinde varız. Görünmek istiyoruz; fotoğrafta değil, kararda.

> *"Benim kampüsüm otobüs; dersim mesai sonrası başlıyor."*

İZMİR DOSYASI

5

BİR KENTİN GENÇLİK HARİTASI

Avantajlar, kırılganlıklar ve yapılabilir adımlar

İzmir, Türkiye'nin gençlik açısından en avantajlı kentlerinden biri olma potansiyeline sahip. Üniversite çeşitliliği, sanayi ve liman ekonomisi, tarım ve turizm kapasitesi, kültür-sanat hayatı ve görece güçlü yerel demokrasi geleneği; bu potansiyelin bileşenleri. Ancak potansiyel ile gençlerin gündelik deneyimi arasında ciddi bir mesafe var.

Bu mesafenin en görünür başlıkları barınma, ulaşım, staj ve istihdam. Kentte öğrenci sayısının yüksekliği, kiralık konut arzını zorluyor; kampüslerin kent merkezine uzaklığı ulaşım maliyetini artırıyor; nitelikli staj imkânları ise çoğu zaman İstanbul ve Ankara'ya bağlı projeler üzerinden kuruluyor. Gençler için İzmir'de kalmak, çoğu zaman "daha düşük maaş ama daha iyi yaşam" denklemiyle değil, "iş yok" denklemiyle karşılaşıyor.

İzmir'in bir diğer kırılganlığı, deprem riski. Öğrenci yurtları, kiralık konutlar ve kampüs binaları bu riskin doğrudan parçası. Gençler, deprem güvenliğini bir mühendislik meselesi olduğu kadar bir eğitim hakkı meselesi olarak görüyor: Güvenli olmayan bir yurtta kalan öğrenci, dersine odaklanamıyor.

Bu bölüm, İzmir için bir "gençlik stratejisi" değil, bir "gençlik altyapısı" öneriyor. Strateji belgeleri raflarda kalabilir; altyapı ise yurt, ulaşım, staj, danışma ve denetim demek. Aşağıdaki on iki adım, belediye, üniversite, meslek örgütleri ve Meclis'in birlikte yürütebileceği somut başlıklardan oluşuyor.

BELEDİYE • ÜNİVERSİTE • MECLİS

İzmir için on iki adım

#	Adım	Ne yapar?	Takvim
01	İzmir Gençlik Etki Raporu	Büyükşehir, üniversiteler ve İZKA ortaklığıyla yıllık gençlik etki raporu; barınma, ulaşım, staj ve istihdam göstergeleri.	İlk rapor 6 ay içinde
02	Kampüs-Kent Protokolü	Bornova, Buca, Urla ve Menemen'deki kampüsler için ulaşım, güvenlik ve kültür-sanat ortaklığı.	0-12 ay
03	İzmir Staj Havuzu	İŞKUR, İZKA, OSB'ler, ticaret odası ve üniversiteler; tek başvuru, çok tercih, alan ve coğrafya uyumu.	6-18 ay
04	Öğrenci Konut ve Ulaşım Paketi	Yurt kapasitesi, kiralık konut desteği, gece ulaşımı ve öğrenci indirimi.	0-12 ay

#	Adım	Ne yapar?	Takvim
05	Deprem Güvenliği Denetimi	Yurt, kiralık konut ve kampüs binalarında bağımsız denetim; tahliye planı ve öğrenci bilgilendirmesi.	0-6 ay
06	Kadın Öğrenciler için Güvenli Kent	Aydınlatma, ulaşım, danışma hattı ve kampüs çevresi güvenlik denetimi.	0-12 ay
07	Engelsiz Kampüs Denetimi	Fiziki erişilebilirlik, dijital materyal ve destek hizmetleri; yıllık erişilebilirlik karnesi.	6-18 ay
08	Genç Sanat ve Kültür Fonu	Genç sanatçı, müzisyen ve topluluklara proje desteği; kamusal alan ve festival programları.	6-18 ay
09	Gençlik Meclisi	Kent konseyiyle bağlantılı, seçimle gelen ve gündem belirleme yetkisi olan gençlik meclisi.	0-12 ay
10	İzmir Gençlik Karnesi	Yıllık göstergeler: yurt karşılama oranı, staj erişimi, ulaşım memnuniyeti, istihdam.	12 ay
11	Meclis'te İzmir Gençlik İzleme Grubu	Partiler üstü milletvekilleriyle yıllık izleme ve komisyon takibi.	0-3 ay
12	İzmir'den Meclis'e Beş Soru	Staj, yurt, ulaşım, üniversite bütçesi ve gençlik etki analizi başlıklarında yazılı soru önergesi.	0-3 ay

DOSYA • KENT • İZLEME

Karar alıcılar için üç öncelik

Dosya sahipliği

Staj güvencesi ve öğrenci refahı başlıklarını Meclis'te takip eden bir dosya sahipliği kurmak; her yasama döneminde somut bir adımı gündeme taşımak.

Kent bağlantısı

İzmir'de üniversite, belediye ve sanayi arasında bir gençlik altyapısı protokolünün kurulmasına aracılık etmek.

İzleme

Yıllık gençlik karnesini kamuoyuna açıklamak; taahhütlerin yerine gelip gelmediğini kendi seçmenine raporlamak.

MECLİS'E TAŞINACAK BEŞ SORU

İzmir'den Meclis'e beş soru önergesi

01 İzmir'deki üniversite öğrencilerinin stajlarının kaçı sigortalı ve yazılı sözleşmeye dayalı?

02 İzmir'de yurt başvurusu karşılanma oranı nedir; önümüzdeki üç yıl için kapasite hedefi kaçtır?

03 Kampüs-şehir arası ulaşım için öğrenci başına kamu desteği ne kadardır; gece ulaşımı planı var mı?

04 İzmir'deki üniversitelerin uygulamalı eğitim oranı ve akreditasyon durumu nedir?

05 İzmir'de gençlik etki analizi uygulanan kaç kamu yatırımı ve düzenlemesi bulunuyor?

Not: Bu bölümdeki adımlar, dosyanın bulgularının kent ölçeğinde yorumlanmasıdır. İzmir'e özgü sayısal veriler, uygulama öncesinde ilgili kurumlardan teyit edilmelidir.

MECLİS'E TAŞINABİLİR SEKİZ DOSYA

6

HANGİ METİN, HANGİ MUHATAP, HANGİ TAKVİM?

Sekiz dosya, sekiz yasama ve denetim aracı.

Aşağıdaki sekiz dosya, dosyanın önerilerini yasama ve denetim araçlarına çeviriyor. Dosyaların bir kısmı yeni kanun teklifi, bir kısmı mevcut kanunda değişiklik, bir kısmı ise Meclis içtüzüğü ve komisyon gündemi üzerinden ilerleyebilir.

Dosya	Araç	İlk adım	Takvim
Öğrenci temsiliyeti	2547 sayılı Kanun'da değişiklik	Öğrenci birliğinin tüzel kişiliği, bütçesi ve senatoda oy hakkı; azınlık temsili güvencesi.	0-12 ay
Staj güvencesi	3308 sayılı Kanun'da değişiklik	Yazılı sözleşme, sigorta, asgari ücret, denetim; öğrenciden ücret alınmasının yasaklanması.	0-12 ay
Öğrenci refahı	2547 + GSB mevzuatı	Yurt, yemek, ulaşım ve dijital erişimde asgari standart; ihtiyaç analizinin öğrenciyle yapılması.	0-12 ay
Bölüm seçimi	YÖK kararı + pilot	Beş üniversitede bir yıllık ortak çekirdek; geçiş koşullarının kolaylaştırılması.	12-30 ay
Kariyer okuryazarlığı	MEB-YÖK ortak programı	Ortaokuldan itibaren kariyer okuryazarlığı; akran rehberliği platformu.	6-18 ay
Gençlik etki analizi	TBMM İçtüzüğü / komisyon usulü	Eğitim ve gençlik düzenlemelerinde zorunlu etki analizi; yıllık izleme raporu.	0-6 ay
Yerel gençlik meclisleri	5393 sayılı Kanun / kent konseyi	Seçimle gelen, gündem belirleme yetkisi olan gençlik meclisleri.	6-18 ay
Şeffaflık	5018 ve 4982 sayılı Kanunlar	Bütçe, karar gerekçesi ve atama kriterlerinin erişilebilir biçimde yayımlanması.	0-12 ay

DOSYA • TAKVİM • SORUMLULUK

İlk 100 gün için eylem planı

Dönem	Eylem
0-30 gün	Dosyanın TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu'na sunumu; İzmir'deki paydaşlarla kapalı toplantı.
30-60 gün	Staj ve barınma başlıklarında yazılı soru önergeleri; üniversite ve OSB ziyaretleri.
60-100 gün	Kanun teklifi iskeletinin teknikleştirilmesi için uzman desteği; İzmir Gençlik Karnesi'nin taslağı.

BEŞ GÖSTERGE

Başarı nasıl ölçülecek?

Başlık	Gösterge
Temsil	Senatoda oy hakkı olan öğrenci birliği bulunan üniversite oranı
Staj	Sigortalı ve yazılı sözleşmeli staj oranı; öğrenciden ücret alınan program sayısı
Refah	Yurt başvurusu karşılanma oranı; ulaşım ve dijital destek kapsamı
Katılım	Gençlik etki analizi uygulanan düzenleme sayısı; gençlik meclisi bulunan belediye oranı
Güven	Gençlerin "fikrimiz dinleniyor" algısı; yıllık bağımsız anket

ALTI AY • ON İKİ AY • YİRMİ DÖRT AY

İzleme takvimi

Dönem	Ne yapılacak?
6. ay	Kanun teklifi taslağı; pilot üniversite ve illerin seçimi; başlangıç verisinin toplanması.
12. ay	Pilot raporu; ilk İzmir Gençlik Karnesi; kamuoyuna açık değerlendirme.
24. ay	Yaygınlaştırma; mevzuat revizyonu; bağımsız etki değerlendirmesi.

SONUÇ

7

VAAT EDİLEN DEĞİL, ÖLÇÜLEBİLEN TÜRKİYE

Bir sonuçtan çok, bir takip listesi.

Bu dosyadaki 25 profil, birbirinden farklı hayatlar yaşıyor. Kimi çalışarak okuyor, kimi bursla; kimi memleketinden göç etmiş, kimi doğduğu şehirde kalmak istiyor; kimi muhafazakâr, kimi seküler; kimi siyasete ilgi duyuyor, kimi siyasetten uzak duruyor. Ama ortak bir cümlede buluşuyorlar: Kendi emeğinin, kendi sesinin ve kendi geleceğinin sahibi olmak istiyorlar.

Bu talep, radikal bir sistem değişikliği değil. Taleplerin önemli bir kısmı, mevcut mekanizmaların çalıştırılmasıyla ilgili: Öğrenci konseylerinin işlevsel hale getirilmesi, stajın ücretli ve sigortalı olması, bölüm değişiminin kolaylaştırılması, barınma ve beslenme desteğinin güvenceye bağlanması. Bunlar, kısa vadede uygulanabilecek ve etkisi hızla görülebilecek adımlar.

Zor olan kısım, karar alma kültürünün değişmesi. Gençleri "danışılan taraf" olarak gören yaklaşım, yerini gençlerin karar sürecinde hesap sorulabilir bir aktör olduğu yaklaşıma bırakmalı. Bu değişim, yalnızca yönetmelik değişikliğiyle değil; seçim, şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının birlikte kurulmasıyla mümkün. Aksi hâlde temsilcilik, göstermelik bir katılım ritüeline dönüşür.

Bu dosya, karar alıcılara bir "yapılacaklar listesi" sunuyor; ama aynı zamanda bir "soru listesi" de bırakıyor. Gençlerin özlediği Türkiye'yi tarif etmek kolay; o Türkiye'ye giden yolda hangi adımın ilk atılacağını söylemek zor. Bu dosyanın amacı, o zor soruyu Meclis'in gündemine taşımak.

> **SON NOT**
> Gençlerin söyledikleri kayda geçti. Bundan sonrası, bu sözün kurumsal bir karşılık bulmasına bağlı.

EKLER

YÖNTEM, KAYNAKLAR, ETİK NOT

Dosyanın izlenebilirliği için kaynaklar, yöntem ve veri koruma notu.

Ek 1. Yöntem ve veri notu

Kaynak çerçevesi: Gençokrasi çalışma notları (2026), yürürlükteki mevzuat ve gençlik alanındaki açık kaynaklar.

Değerlendirme: 29 gencin yanıtları; ekonomik yetersizlik (23), işsizlik kaygısı (20), eğitim kalitesi (12), staj imkânları (5), psikolojik baskı (5), barınma (4). Eğitimin iş hayatına hazırladığına inanç 3,2/5; gençlerin fikirlerinin dinlendiğine inanç 1,8/5.

Profil yapılandırması: 14 üniversite ve 19 bölümden gelen deneyimler; yaş, şehir, sınıf ve siyasi eğilim çeşitliliği gözetilerek 25 sentez profil oluşturuldu. İsim kullanılmadı; profiller kodlarla anıldı ve tek tek kişileri temsil etmez.

Sınırlılık: Bu dosya istatistiksel temsil iddiası taşımaz. İzmir bölümü, saha araştırması değil; dosyanın bulgularının kent ölçeğinde politika okumasıdır. İzmir'e ilişkin sayısal veriler, uygulama öncesinde ilgili kurumlardan teyit edilmelidir.

Ek 2. Kaynaklar

- Türk Demokrasi Vakfı / Demokrasi Kuşağı, Gençokrasi çalışma notları, 2026.
- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (m. 26, 27, 42, 58).
- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu.
- 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu.
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.
- 5393 sayılı Belediye Kanunu.
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.

Ek 3. Etik ve veri koruma notu

Metinde kişi adları kullanılmadı; profiller yalnızca kodlarla anıldı. Gerçek kişilere ait kimlik, iletişim, sağlık ve benzeri hassas verilere yer verilmedi.

Profil metinleri, gençlik çalışmalarında paylaşılan deneyimlerden hareketle sentezlendi; doğrudan alıntılar anlam korunarak kısaltıldı. Profillerde yer alan ifadelerin düzeltilmesi veya kaldırılması talep edilebilir.

Dosya, 6698 sayılı Kanun'un temel ilkeleriyle uyumlu biçimde, amaç sınırlılığı ve veri minimizasyonu gözetilerek hazırlandı.

Ek 4. Kısaltmalar

Kısaltma	Açıklama
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDV	Türk Demokrasi Vakfı
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
KYK	Kredi ve Yurtlar Kurumu
İZKA	İzmir Kalkınma Ajansı
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
NEET	Ne eğitimde ne istihdamda olan gençler

KULLANIM NOTU

Bu dosya; Meclis komisyonu sunumu, siyasi partilerin gençlik ve eğitim birimleri, yerel yönetimler ve üniversite paydaşları için bir tartışma zemini olarak tasarlandı. Dosyadaki profil ve alıntılar, tek tek kişileri değil, farklı deneyimlerin siyasi talebe dönüşmesini görünür kılmayı amaçlar.

Bu dosya, karar alıcılara ve kamuoyuna sunulmak üzere hazırlanmıştır.

TÜRK DEMOKRASİ VAKFI / DEMOKRASİ KUŞAĞI

Gençlerin Türkiye'si – 25 üniversite öğrencisinin gözünden nasıl bir ülke, nasıl bir siyaset

Kasım 2026 • Ankara • Kamuya açık rapor